

DEMOKRACIJA

Uredništvo: Trst, ul. Machiavelli 22-II. - tel. 3-62-75
Uprava: Trst, ulica S. Anastasio 1-c - tel. 2-30-39
Goriško uredništvo: Gorica, Riva Piazzetta št. 18.
CENA: posamezna številka L 25. — Naročnina: mesečno L 100, letno L 2.000. — Za inozemstvo: mesečno L 170, letno L 2.000. — Poštni čekoval račun: Trst št. 11-7223, Gorica št. 9-18127

Leto IX. - Štev. 42

Trst - Gorica 21. oktobra 1955

Izhaja vsak petek

Nujnost tolmačenja člena 8. Spomenice

Ko smo pred časom pisali o členu 8. pred letom dni v Londonu podpisane Spomenice o sporazumu, smo na veliko jezo tukajšnjega edinega slovenskega dnevnika dejali, da brez primernega tolmačenja, o katerem se morata Jugoslavija in Italija čimprej sporazumeti, ta člen nima nobene praktične vrednosti.

Dogodki, ki so sledili, so potrdili pravilnost nakazanega stališča. Vkljub temu, da so bile stalno bivajoče (rezidentne) v Trstu že pred 5. oktobrom lanskega leta, so bile z 31. decembrom odpuščene iz služb pri Visokem vladnem komisariatu use osebe, ki nimajo italijanskega državljanstva. Prav tako so bili razvrščeni v posebne skupine vsi tisti prostolci za časovna učna mesta na tukajšnjih šolah s slovenskim učnim jezikom, kateri niso mogli dokazati, da so italijanski državljanji. Ker je bila dana prednost državljanom, so mnogi nedržavljanji ostali na cesti. Oblasti so se postavile na stališče, da je pač njihova dolžnost, da pri tolikih nezaposlenih polnopravnih italijanskih državljanjih pač najprej poskrbijo za njihovo izplačilo. Pri tem ne smemo pozabiti, da je Italija ena izmed tistih redkih evropskih držav, kateri je mednarodna organizacija za zaščito beguncev priznala, da je sicer dolžna tem ljudem nuditi zatočišče, a jo je izrecno oprosila, da bi jim morala omogočiti zaposlitev. To je bila izrecna koncesija zaradi splošno znanih težav, ki jih Italiji povzročajo brezposelnost lastnega viška delovne sile.

Naj bo to že kakor hoče, naj gre za politične begunce ali za domačine, ki so se po drugi svetovni vojni in padcu fašistične diktature pač vrnili na svoje domove, vsekakor drža, da se nikjer ne vidimo niti ne slišimo, da bi se vsaj nakazalo, kako se namerava izvajati tisti člen 8. Spomenice o sporazumu, ki določa, da vse morejše osebe, ki so bile prej pristojne na področjih, ki pridejo pod civilno pravico Italije ohranijo Jugoslavije, v roku enega leta od podpisa tega Memoranduma o sporazumu na isto takoj vrtni... in da n bodo osebe, ki se na ta način vrnejo, kakor tiste, ki so se že vrnile, uživale enake pravice kot ostali prebivalci teh področij.

In vendar je tolmačenje in nato izvedba člena 8. Spomenice o sporazumu nujno potrebna. Kam lahko dovede sedanja nejasnost, nam med drugim kaže naslednji primer: med obema vojnama se je precej Primorcev, ki so se umaknili v Jugoslavijo, naselilo v Makedoniji. Eden izmed teh je po lanskem oktobru čital, kaj je bilo v Londonu sklenjeno, po svoji zdravi pameti je tolmačil člen 8. Spomenice o sporazumu pač tako, da se kot Trščan lahko lahko vrne in da mu bodo tu dane vse pravice. Obrnil se je na tamkajšnje oblasti, ki pač ne poznajo podrobnosti tržaškega položaja. Te so se tudi prepričale, da je tako, in družina je dobila dovoljenje za izselitev. Prišla je v Trst. Namesto na odprta, pa je tu nale tala povsod na zaprta vrata. Od vseh pravic, o katerih je sanjala, ji je preostalo samo to, da se spozna, kako je dejansko izven zakona. Začelo se je vrstiti težave z dovoljenjem za bivanje, rezidenca je praktično nedosegljiva, o dovoljenju za zaposlitev si še misliti ne upa. Kje so tu senke pravice kot ostali prebivalci področja?

O vsem tem je treba čimprej izreči jasno besedo. Prvič zato, da se prepričajo nove tragedije, kajti položaj, v katerem se znajdejo družine podobne tej, ki smo jo pravkar omenili, je zares tragičen, drugič pa tudi zato, da se vsem, ki so se doslej v Trst vrtni ali tu stalno bivajo, odkrito pove, kaj lahko pričakujejo. Če ima to vprašanje biti v bodoče urejeno širokogrudneje kot ga trenutno obravnavajo razne oblasti, potem je nesmisel, da se zdaj meče na cesto ljudi, ki imajo vse pogoje, da bodo jutri uživali polne pravice. Z eno besedo: končati je treba mučenje in mikastenje, ki vzbujajo peko občutek krivice in zapostavljanja. Gordijski voz se je že tako zapletel, da ga je treba odločno prevezati. Tudi če bi se moralo zgoditi, da obstane in obvelja, da je vsaj glede Trsta Italija edina evropska država, ki ne bo dobila, da se po zmagi nad fašizmom vrnejo kot polnopravni državljani v okvir njihovih mej ljudi, ki so se v času diktature in narodnostnega preganjanja izselili, je treba to izreči.

Naš list in Slovenska demokratska zveza, katere glasilo je, sta se

Vukmanović priznava polomijo

Vsi se še dobro spominjamo, kako je pokojni Kidrič vključ vsem rožnatim statistikam svoječasno končno le moral priznati, da ga je zavozil, da so »grandiozno načrti propadli in da je treba začeti z »novo ekonomsko politiko«, v kateri so slavljeni petletko popolnoma pozabili. Pač — najprej so ji za eno leto še podaljšali življenje. Upal so, da se bo okrepila in vsaj za silo obstala, toda leta 1952 so jo končno le morali neslavno pokopati.

Po smrti Kidriča in propadu njegovih načrtov je temu »genialnemu« gospodarstveniku sledil nič manj genialni Vukmanović-Tempo. Od začetka je dal sicer nekaj bolj ali manj pametnih izjav, toda kmalu se je izkazalo, da gre tudi v njegovem primeru za diletanta in fanatika. Tako rekoč vsako leto je »jenjalv osnovne gospodarske predpise, vsako leto so drugače delili dobiček, vsako leto so drugače načrtovali. Direktorjem, članom delavskih svetov in vsem, ki so v gospodarstvu vodilo sodelovanje je enostavno zmešalo. Studentje, ki so že leto na gospodarskih fakultetah poslušali eno, so morali na izpitih odgovarjati že drugače, kajti v enem letu je bilo že vse obrnjeno. Jasno je, da s takšnim življenjskim tpanjem in nervozo, ki je očitno kazala zadrego, Vukmanović ni prispeval k ustvarjanju psiholoških in s tem tudi gospodarskih pogojev za gospodarsko ureditev in dvig, o katerih je govoril in verjetno tudi sanjal.

Preveč je bil zaverovan vase in v svojo nezmožljivost, da bi lahko uspel. Začeli so se vrstiti polomi za polomom. Niti eno leto mu žetev ni bila dovolj dobra, štiri leta po preteku prvotno določene dobe za petletni gospodarski načrt se vedno niso končali razni ključni objekti, ki so jih takrat začeli. V vsej Evropi življenjski standard raste, v Jugoslaviji pa pada. Toda najtežje je šlo Vukmanoviću najbrž iz ust priznanje, katerega je moral izreči pretekli ponedeljek v gospodarskem odboru zvezne skupščine v Beogradu.

V svojem govoru je Vukmanović priznal, da je jugoslovansko gospodarstvo šlo v težak položaj. Stevilni ciljev na gospodarskem področju niso dosegli. Če se je pri tem skliceval na pomanjkanje specializirane delovne sile, potem je s tem samo priznal, da je nečrtoval, ne da bi poskrbel za ureditve pogojev, ki so bili za izvedbo načrtov potrebni. Glede tovarn, ki so

še v gradnji, je izjavil, da bo posebna komisija proučila, katere tovarne naj se sploh zgradijo in katere naj se enostavno opustijo. Prav tako ne bodo zgradili raznih predvidenih železniških prog. Ustavili bodo celo dela za razširjanje cestnega omrežja. Vlada bo torej storila vse, da zmanjša vlaganje denarja v investicijske dobrine. Očitno upa, da bo s tem ustavila inflacijo, ki je zavzela že velik obseg. Cene namreč neprestano naraščajo.

Vukmanović je tudi pripomnil, da bo Jugoslavija lahko prihranila precej dragocenih tujih plačilnih sredstev s tem, da bo v bodoče nakupovala surovine v Sovjetski zvezi in na Poljskem. Kakor je gospodarska stiska prej gnala Tita proti Zahodu, tako ga zdaj potiska proti Vzhodu. In kot so se gospodarske razmere v Jugoslaviji prej vsaj za povprečnega človeka delno izboljšale, tako se zdaj zopet hitro slabšajo.

Pogajanja o jadranskem ribolovu

Prve dni tega tedna so v Beogradu začeli z nadaljevanjem pogajanj o ureditvi jadranskega ribolova in o splošnem jugoslovansko-italijanskem gospodarskem sodelovanju. Kakor je znano so se glavna pogajanja o tem vršila v Rimu, a so bila prekinjena, da bi ob strani lahko ponovno proučili na

čelno dosežene sporazume in pri pravili podrobnosti za končno ureditev. Zato pričakujejo, da bodo sedanja pogajanja v Beogradu razmerna kratica in da bodo zaključena z uspehom, ki bo zadovoljil tako Italijo, kakor tudi Jugoslavijo.

Pogajanja vodijo ločeno: posebej za ribolov in posebej za gospodarsko sodelovanje. Gospodarsko sodelovanje naj bi obsegalo podeljevanje italijanskih kreditov za finansiranje jugoslovanskega nakupovanja, italijanskih industrijskih izdelkov, posebno strojev in industrijskih naprav. Kredit, katerega bi Jugoslavija nalo obročno odplačevala, bi se po dobljenih informacijah moral sukati okrog 60 milijonov dolarjev. Italijanska industrija, ki izdeluje kapitalne dobrine, pričakuje, da bi se s pomočjo tega kredita italijanski izvoz v Jugoslavijo lahko močno povečal, saj je bil že brez tega v prvih šestih mesecih letošnjega leta za 63 odstotkov višji kot lani, od 3 milijarde 600 milijonov din se je dvignil na 5 milijard 600 milijonov dinarjev.

Italijanskemu odposlanstvu, ki se udeležuje teh pogajanj, načeluje odvetnik Storoni.

Vsekakor so trgovinska pogajanja v tem času za Italijo ugodnejša, ker je Titova Jugoslavija zašlo v svojo dvostrano politiko v izredno težaven položaj. Kdor sedi na dveh stolih...

Pismo iz Pariza

V Parizu, sredi oktobra

Francijo pretresajo že vsa povojna leta hude krize. Sedanja vlada sicer še ni padla. Francozi kratko in malo ne prenašajo stalnih vlad, pa naj bodo te dobre ali slabe. Povprečna življenjska doba povojnih vlad znaša komaj pol leta. Preveč je v parlamentu ministrskih kandidatov, in značaj Francozov je preveč individualistično-anarhičen.

Je res zanimiv paradoks to. Jako bi se namreč motil, kdor bi mislil, da Francozi niso dobri organizatorji. To lahko opazi vsak tujec že prvi dan n. pr. na francoskih železnicah ali na pariškem metrouju. Vlaki vozijo do sekunde točno in londonska podzemna železnica se prav gotovo glede praktične organizacije ne da niti primerjati s pariškim metroujem. In tudi disciplinirani so Francozi nepričakovano. Tu ni nobenega prerivanja in kričanja nikjer, kakor n. pr. v Italiji, in pred kini ali pred okenci raznih uradov vsak mirno in potrpežljivo čaka, dokler ne pride po redu na vrsto.

Parlament - anarhija

Toda kdor pogleda francoski parlament, ne more ugotoviti drugega kot golo — anarhijo. Disciplinirano nastopajo seveda vedno komunisti, le do neke mere navadno še

socialisti in demokristjani (MRP), v vseh drugih strankah pa glasuje vsak kakor se mu pač zdi. Tako se potem tudi vri vsakem glasovanju dogaja, da bodo veliki deli vladnih strank glasovali proti ministrom svojih lastnih strank, veliki deli opozicijskih strank pa za vlado. In da se take naklonjenosti in nenaklonjenosti menjavajo večkrat v teku nekaj ur. Od tod tudi nestabilnost vseh francoskih vlad.

Enako je to anarhičnost lahko razvideti tudi iz časopisja. Mislim, da je ni države na svetu, ki bi trpela, da skuša sredi vojne del časopisja z najbrezobzirnejšimi sredstvi diskreditirati lastno državo in z vsemi, celo z veleizdajskimi sredstvi podpirati sovražnika, kakor se je dogajalo to v zadnji vojni v Indokini in se dogaja do neke mere tudi danes glede Severne Afrike. Mora se zgoditi že kaj prav posebno skandaloznega, da bo državni pravnik zahteval izročitev kakega poslanca (v poštev prihajajo seveda predvsem komunisti), toda parlament ne bo nikoli izročil nobenega. Par dni je pač nekoliko vpitja, potem pa zleze vse v pozabo in stara pesem gre dalje.

O dolgoletni krizi, ki je vodila do izgube Indokine, pač ne kaže več izgubljati besed, saj je cele mesece izbrneno pisalo o tem časopisje vsega sveta. Toda niso se še polegli odmevi te vojne in že se je začela podobna pesem v Severni Afriki. Izprva je bilo najbolj kritično v Tuniziji. Pod poraznim vtišom izgube Indokine je rešitev tunizijskega vprašanja z držimi — za francosko pojmovanje naravnost nezastisljivimi — ukrepi začel Mendès-France, a sedanja vlada jih je po dolgih in mučnih pogajanjih privedla do zaključkov. Od tedaj je tam vsaj relativni mir in tedanji sporazum se sedaj počasi oživljuje.

Da je glede Tunizije sploh prišlo do zaključkov, je nedvomno vzrok ta, ker je začelo tedaj goreti že tudi v Maroku in v Alžiru. Še pred kakimi tremi leti mi je neki francoski javni delavec zatrjeval, da je Marok najsigurnejša francosko kolonija, oziroma sploh ne več kolonija, temveč dejansko že samo neke departmajeve metropolitanske Francije. Kako je bilo pa s to francosko asimilacijo Maroka v resnici, pa lahko opazujemo že več mesecev, kajti Francija je morala poslati v Severno Afriko nadpolovico vse svoje armade in še ne more ukrotiti upornikov. In podobno ples se začel sedaj že v Alžiru. K sreči se je po vseh bridkih izkušnjah vendarle našlo dovolj pogumnih francoskih politikov, ki niso upali tvegati v Maroku nove Indokine in so se nedavno sporazumeli, da dovolijo tudi Maroku jako obsežno samoupravo. Realizacija tega sporazuma se prav sedaj v največjih mukami poraja in oblikuje. Ako pustit parlament vsaj še nekaj tednov pri življenju sedanjo Faure-ovo vlado, je dano vse upanje, da vsaj za sedaj prebrodijo tudi to vprašanje, potem bo pa seveda morala priti v enakem smislu na vrsto še Alžirija.

K takemu razvoju dogodkov je nedvomno mnogo pripomoglo tudi zadnje znano glasovanje v OZIN, ki so ga samoljubni Francozi občutili vsi kot naravnost strašno moralno ponižanje. Francija je igrala cela stoletja prvo politično vlogo na evropski celini, ob koncu prve svetovne vojne je bil njen moralni ugled na vrhuncu, a sedaj se ne morejo in ne morejo živjeti v dejstvo, da formalno sicer še sede med veslesilami, a da so dejansko že davno kvečjemu še sila drugega reda in da je njen politični prestiž v svetu le še — preteklost. Skoro ni bilo francoskega lista, ki bi ne občutil za nezastisljano sramoto, da bo stala ta »grande nation« pred sodiščem — Jemena, Indonezije, Islandije in raznih znoštalih fevdalnih azijskih držav. Celotno jim ni šlo v glavo, da je Francija smela nekaj dni poprej glasovati proti Grški glede Cipra, a Grška ne bi smela proti Franciji glede Severne Afrike.

Tito proti Franciji

Z nekako tiho resignacijo so sprejeli tudi dejstvo, da je glasovala proti njim Titova Jugoslavija, tista komunistična Jugoslavija, ki so ji zadnja leta skoro soglasno izglasovali v parlamentu milijardna darila in za katero se navdušuje skoro vse francosko časopisje. Pač bridko razočaranje za francosko stran!

(Nadaljevanje na 3. strani)

Naloge ženevske konference

Se nekaj dni in zopet se bodo v Zenevi sestali predstavniki velikih sil. Zeneva leži na enem najlepših jezer, obdanem od bujnih polpaninskih gozdov. Njeni prebivalci so pa odprti in sprejemljivi za vsako sodobno vprašanje, in če vzamemo stvar z negativne strani, je prav tam tudi sestajališče vseh močeh in nemočeh zarotnikov. Zato je prav ustvarjena zato, da ne le pri Američanih, temveč tudi pri dožvetnih Rusov vzbudi posebno nepoloženje pripravljenosti za pomirjenje in popustljivost.

Toda kdo bo popustil? Ali bodo odnehali Rusi? Ali bodo popustili Američani? Poušanje Rusov bi pomenilo mnogo. Saj se je skozi zadnjih deset let nabralo in nakopičilo mnogo, kar se Rusom pripisuje v greh. Toda nihče ne misli, da bi bila ruska odjenljivost preobsežna, saj bi to ne pomenilo le

preobrata položaja Srednje Evrope, temveč ustvaritev Pandorine škatle vseh močeh in nemočeh narodnostnih in političnih zahtev. Kajti kakorkoli je sovjetski totalitarizem nezaželen, nekaj je vendarle dosegel, da je vsaj začasno postavil na stran vse razne unitaristične in separatistične težnje, ki so ogrožale evropski red.

Toda kaj nastane, če Rusi sploh ne popuste?

Doslej smo mogli ugotoviti dveje: na eni strani trodruvratno sovjetsko poudarjanje nedotakljivosti vzhodno-nemške meje, kakor so jo začasno določili v Potsdamu; na drugi strani pa težave pri nemškem zedinjenju, kakršnega si ga zamišljajo Angloameričani in kakršnega se boje Francozi in Slovani. Nobenega dvoma ni, da bodo tistega dne, ko bo nemška združitev urednična, znova nastopili poborniki nemške ekspanzijske politike in zahtevali svoje mesto na soncu, priznanje pravice na življenjski prostor ter gospodarsko - politično premoč v srednjem delu naše male evropske celine.

Razgovori z ljudmi, ki so nedavno trpeli pod nemškimi škornjem, z Nizozemci, Norvežani, Danci, da ne omenjamo še Belgijcev, so pokazali, da se ti ljudje prav tako boje boljševo, kolikor povratka nemške premoči in nadoblasti. Organizacija združenih narodov nas je naučile nepričakovanih nastopov, kot n. pr. oni o Alžiru, ki je dvignil in bo še dvigal dosti prahu in bo prej ali slej tergal glavo francoske vlade. Zato bi ne bilo nič čudnega, če bi nekoga lepega ali grdega dne »organizacija napravila sklep, ki bo pomenil pokop nemških prizadevanj. Nemci danes igrajo vztrajno na anglo-ameriško karto, morda celo bolj na angleško kot na ameriško. Sej Edenova prizadevanja za nemško združitev menda niso nič drugega kot nadaljevanje politike Lloyd Georgea proti renski politiki Focha in Poincaréja.

Kakorkoli pa se bodo stvari obrnile, moremo v vse večji meri zasledovati prevlado političnih smeri, ki zavirajo povratek nemške združitve. Mnogi razlogi govorijo za to, da Ukkullova zamisel o prestatku nemške združitve ni sneta popolnoma iz zraka. Z 23. junija 1947 je namreč Ukkull naglasil, da bo šel tisti del Nemčije, ki leži ob Renu, po drugi poti kot oni del, ki sega do Odra. Vsak od obeh delov, da bo imel svojo posebno vlado, svojo upravno oblast, svojo zakonodajno ureditev, svoj sestav, ki se bo po sili razmer razvijal in nasprotni smeri ne samo proti drugemu delu Nemčije, temveč tudi nasproti združenim ureditvi predvojnega Nemčije.

Ce je Viljem I. leta 1870 še čutil nasprotje med Prusijo in ostalo Nemčijo zaradi obstoja pruske vladajoče plasti veleposestnikov, ima danes to nasprotje čisto drug, zato pa nič manj stvaren izraz. Danes je agrarni preobrat Vzhodne Nemčije v polnem teku in tpanje, da bi se v njeni sredini našli še kdaj tisti!

ki so jo zapustili, postaja vse manjša. Upanje na povratek prejšnjega stanja je še obstajalo, dokler je bila še okupacija, dokler je bila železna zavesa še začasnost, vse dotlej, dokler je bila Nemčija razdeljena na štiri okupacijska področja.

Toda od trenutka, odkar so lanskono jesen tri zahodne sile v Londonu izjavile, da odslej Zahodna Nemčija edina predstavlja in zastopa nemško skupnost, je za Sovjetsko zvezo nastopila potreba, da brani in štiti nadaljnji obstanek svoje vzhodnonemške tvorbe.

Na podlagi zadnjih sovjetskih izjav stojimo torej pred dejstvom, da je tudi vzhodno-nemška republika objavila svojo pretenzijo na to, da zastopa yso Nemčijo v isti obliki in z isto ostrino kot jo zastopa Zahodna Nemčija. To pa ne pomeni nič več in nič manj kot zahtevano, da bi se Zahodna Nemčija morala »prilagoditi« vzhodni, če hoče, da bi prišlo do obnove nemškega edinstva.

Ce pa zahodne sile hočejo postaviti združeno Nemčijo, ki bi bila priključena Atlantskemu paktu, bi pristala Sovjetska zveza samo na tako združeno Nemčijo, ki bi v smislu potsdamskih sklepov iz julija 1945. lada pristala na politiko popolne neavtornosti.

V tem stališču sovjetske vlade se pa krije očitna namera: kar najbolj poglobiti razdvojenost Vzhodne in Zahodne Nemčije. Bonn bo dobil svojega diplomatskega predstavnika v Moskvi, kot ga bo Moskva imela v Bonnu. Toda ta predstavnik Bona ne bo v stanju, da bi odstranil predstavnika Pankova v Moskvi. Prav to dejstvo, da obstajata dva predstavnika, pa v bistvu pomeni, da sama Zahodna Nemčija ne bo mogla nastopiti kot edini predstavnik Nemčije.

Borba za vprašanje, da-li bo v zadevi nemškega edinstva prevladalo anglo-ameriško ali sovjetsko stališče, pa s tem prihaja do novega značaja. Stvar je tem ugodnejša zaradi tega, ker bo prišlo do ženevske konference najbrž brez sodelovanja Eisenhowerja in Adenauerja. Vprašanje pa je, če bosta njuna zastopnika, Foster Dulles in Clement Brentano, v stanju približati se rešitvi o bodoči ureditvi Nemčije.

Zaključek alžirske debate

V francoski narodni zbornici se je dober teden dni nadaljevala debata o alžirskem vprašanju, ki je za Francijo posebno težko. Predsednik vlade, Faure, je branil svojo politiko, opozicijski govorniki so mu pa očitali, da njegova vlada ni sposobna, da bi sploh izvajala kakršno koli zdravo alžirsko politiko. Faure je dejal, da je posebna težava v tem, ker nekakšne alžirske države, kateri naj bi se dalo večjo ali manjšo samostojnost, sploh ni. Francija je že leta 1855 prenehala ravnati z Alžirskom kot s premagano deželo ali kolonijo in mu je dala položaj francoske pokrajine. Zato je Faure zavrgel dve skrajni rešitvi, to je asimilacijo in ločitev od Francije, ter se je vztrajno zavzemal za tako imenovano integracijo

v gospodarskem, socialnem in političnem pogledu. V primeru Alžira bi ta integracija pomenila združitve Alžira s Francijo, pri čemer bi pa Alžir je ohranil nekakšen poseben položaj imel bi lasten parlament, katerega bi ustanovili na osnovi svobodnega sporazuma in s svobodnimi volitvami.

Faure je bil prepričan, da bo uspel s takšno kompromisno rešitvijo, ki naj bi v določeni meri ugodila tistim, ki ne marajo slišati o odcetpiti Alžira od Francije, kakor tudi levičarskim francoskim strankam in alžirskim nacionalistom, ki vztrajajo na tem, da je treba se danje stanje izpremeniti in popustiti zahtevam krajevnega arabskega in berberskega prebivalstva. Vendar je položaj do zadnjega trenutka ostal nejasen. Proti Faureu se niso izrekli samo komunisti in večina golistov, temveč tudi socialisti, ki so ga prej, pri glasovanju o maroškem vprašanju, podprli. Vkljub temu pa Faure ni izgubil svoje vere ter je bil v svojem zadnjem posegu v debatu, neposredno pred glasovanjem, še posebno prepričljiv. Izpustil je celo besedo integracije, na katero je letelo toliko očitkov, pač pa je poudaril, da je treba Alžiru izdatno gospodarsko pomagati, da je treba popolnoma uveljaviti že doslej predvidene a le delno uresničene reforme, da je treba tej pokrajini dati poseben položaj, ki bo v skladu z njeno posebno naravo.

Izd je pokazal, da uživa Faure tudi glede Alžira podporo večine. Socialistov sicer ni pridobil, toda zanj so glasovali skoro vsi neodvisneži in dober del golistov. Rezultat je bil: 308 glasov za in 254 proti. Tako bo zdaj francoska vlada, vsaj upati je, tudi v Alžiru začela sprovajati novo politiko. Zeleti je, da bi pri tem imela več sreče kot v Maroku.

vedno zavzemala za širokogrudno in pravično ureditev tega vprašanja. Z pred sklenitvijo londonskih sporazumov so bile glede tega izročene razne spomenice, v katerih smo nakazovali položaj, v katerem se bo znanlo posebno precejšnje število slovenskih izobražencev, če ta problem ne bo rešen na nedvoumen način. Z raznih strani nam je bilo objavljenno, da bo stvar urejena tako, da ne bosta niti Jugoslavija, niti Italija mogli izigravati zadevnih obveznosti. Toda, kakor vidimo, se je vkljub temu rodil sicer širok, toda nedoločen člen 8. Spomenice o sporazumu, ki po letu dni še vedno visi v zraku. Italija in Jugoslavija, dve podpisnici Spomenice o sporazumu, sta namj nekako pazabili. Pri vseh protestih ali polemikah na tej ali oni strani meje ga nihče ne omenja, kakor da bi se o tem dogovorili. Se bolj ne odpustno je, da so nanj pozabili tudi naši župani in občinski svetvalci. V svoji spomenici predsedniku ministrskega sveta se ga niso nikjer dotaknili.

Posarski plebiscit

Prihodno nedeljo 23. t. m. bo v Posarju plebiscit, ki naj bi potrdil ali zavrnil Statut, s katerim se to področje nekako evropeizira. Statut je rezultat pariških razgovorov, s katerimi je Francija pristala na to, da se Zahodno Nemčijo vključi v zahodnoevropsko obrambno zvezo in v Atlantski pakt. Kakor skoro vsak kompromis, tako je tudi ta, takšen, da nista z njim zadovoljni ne ena, ne druga stranka. Francozi pravijo, da so dosegli premalo, Nemci pa, da so popustili preveč. Zato so nekateri novinarji prepričani, da bo nemško prebivalstvo, ki je v Posarju v večini, predloženi Statut odlonilo.

preobrata položaja Srednje Evrope, temveč ustvaritev Pandorine škatle vseh močeh in nemočeh narodnostnih in političnih zahtev. Kajti kakorkoli je sovjetski totalitarizem nezaželen, nekaj je vendarle dosegel, da je vsaj začasno postavil na stran vse razne unitaristične in separatistične težnje, ki so ogrožale evropski red.

Toda kaj nastane, če Rusi sploh ne popuste?

Doslej smo mogli ugotoviti dveje: na eni strani trodruvratno sovjetsko poudarjanje nedotakljivosti vzhodno-nemške meje, kakor so jo začasno določili v Potsdamu; na drugi strani pa težave pri nemškem zedinjenju, kakršnega si ga zamišljajo Angloameričani in kakršnega se boje Francozi in Slovani. Nobenega dvoma ni, da bodo tistega dne, ko bo nemška združitev urednična, znova nastopili poborniki nemške ekspanzijske politike in zahtevali svoje mesto na soncu, priznanje pravice na življenjski prostor ter gospodarsko - politično premoč v srednjem delu naše male evropske celine.

Razgovori z ljudmi, ki so nedavno trpeli pod nemškimi škornjem, z Nizozemci, Norvežani, Danci, da ne omenjamo še Belgijcev, so pokazali, da se ti ljudje prav tako boje boljševo, kolikor povratka nemške premoči in nadoblasti. Organizacija združenih narodov nas je naučile nepričakovanih nastopov, kot n. pr. oni o Alžiru, ki je dvignil in bo še dvigal dosti prahu in bo prej ali slej tergal glavo francoske vlade. Zato bi ne bilo nič čudnega, če bi nekoga lepega ali grdega dne »organizacija napravila sklep, ki bo pomenil pokop nemških prizadevanj. Nemci danes igrajo vztrajno na anglo-ameriško karto, morda celo bolj na angleško kot na ameriško. Sej Edenova prizadevanja za nemško združitev menda niso nič drugega kot nadaljevanje politike Lloyd Georgea proti renski politiki Focha in Poincaréja.

Kakorkoli pa se bodo stvari obrnile, moremo v vse večji meri zasledovati prevlado političnih smeri, ki zavirajo povratek nemške združitve. Mnogi razlogi govorijo za to, da Ukkullova zamisel o prestatku nemške združitve ni sneta popolnoma iz zraka. Z 23. junija 1947 je namreč Ukkull naglasil, da bo šel tisti del Nemčije, ki leži ob Renu, po drugi poti kot oni del, ki sega do Odra. Vsak od obeh delov, da bo imel svojo posebno vlado, svojo upravno oblast, svojo zakonodajno ureditev, svoj sestav, ki se bo po sili razmer razvijal in nasprotni smeri ne samo proti drugemu delu Nemčije, temveč tudi nasproti združenim ureditvi predvojnega Nemčije.

Ce je Viljem I. leta 1870 še čutil nasprotje med Prusijo in ostalo Nemčijo zaradi obstoja pruske vladajoče plasti veleposestnikov, ima danes to nasprotje čisto drug, zato pa nič manj stvaren izraz. Danes je agrarni preobrat Vzhodne Nemčije v polnem teku in tpanje, da bi se v njeni sredini našli še kdaj tisti!

VESTI z GORIŠKEGA

Ob dvajseti obletnici napada na Abesinijo

Malokateri list se spominja, da letošnji oktober proslavljamo dvajseto obletnico krivičnega Mussolinijevga oboroženega napada na Abesinijo.

Na razvalinah Mussolinijevga cesarstva, ki je živ opomin vsem nadutim ustvarjalcem velikih režimov z bajoneti, se Slovenci v Italiji živo spominjamo tistega razgibanega leta 1935, ko je veliki duhovni laži in mojster lažijunaštva, Mussolini, dan za dnem, teden za tednom, mesec za mesecem rohnel in vpil v svet, kot bi ga hotel res prepričati, da ima on, Mussolini, pripravljeno nepremagljivo armado, ki bi utegnila v kratkih dneh pomdtrati vsa vojske tega sveta, tudi če bi se vse skupaj povezale v en sam mogočni vojni stroj!

Norci so pač vsi Napoleoni, Džingis Kani, Aleksandri Veliki in tako dalje!...

Ne žali je Mussolini upijanal veliko množico svojih sonarodnjakov, ko jim je objubil mogočno cesarstvo in pa širjenje rimske omike v Abesinijo, deželno sužnje!

Končno je napočil mesec oktober, ko je Mussolini, vodja vseh črnosrajčnikov, ukazal zgnati na tige dvajset milijonov državljanzov in jim sporočil nezasišno provokacijo zaslužnjevalcev ljudi, to je abesinskega cesarja in njegovih prvakov! Kaj se je pa zgodilo tako hudega, ki apostolu omike in pravice ni pustilo mirno spati? Nekaj groznega, in sicer tole: Mussolini je 2. oktobra ali februarja tistega leta jel zbirati svojo vojsko na abesinski meji v Eritreji, seveda z očitnim namenom navallti na Abesinijo. Prve dni oktobra je Abesinija, po navetu Angležev in Amerikancev, potegnila vse svoje obmejne straže in postojanke za tri kilometre v notranjost države, ker je pač jasno kazalo, da išče Mussolini priložnost zanetiti kak incident, ki naj bi mu bil za izgovor v oboroženi napad!

To je bilo vse, kar so Abesinci upravičeno in previdno storili kot gospodarji svoje zemlje in svojih straž in postojank.

Mussolini je zdivil in zakričal v svet, da gre za provokacijo in je ukazal vkorakati v Abesinijo.

Ves svet se je Mussolinijevemu divjanju nad provokacijo seveda smejal, hkrati pa tudi zgražal nad takim oboroženim napadom!

Začetek vojnih operacij je bil za Mussolinija zelo porazen, ker so se abesinski vojskaki bojevali s silovito hrabrostjo. Toda kmalu je Mussolini vodstvo vojne poveril Badoglio, ki je — tako trdijo — ukazal napad s plini in tako Abesinijo zasedel ter zmegal.

Premnoghi italijanski protifašisti so se ob priložnosti te vojne približali režimu in Mussolinija jeli pozdravljati kot resničnega vodjo vseh Italijanov, maščevalca vseh domnevnih krivic, ki naj bi jih bili Angleži in še kdo drugi skozi zgodovino storili! Videli so ti protifašisti, da se Mussolinijeva zvezda dviga zelo, zelo visoko, zato so pogledali okoli sebe in zagledali nekako revščino!... Svojo seveda! Opredelili so se za Mussolinija z izgovorom, da gre za podpiranje in

zagovarjanje domovine in njenih koristi in pravice! Na krivico, recimo na zločin, ki ga je Mussolini počel in uganjal, niso pomislili. Na posledice grdega početja tudi ne!

Nashe današnje Novolistarje lahko primerjamo s tistimi takratnimi protifašisti, ki so se opredelili za odmovinove! Tudi Novolistarji so namreč na strani komunističnega režima in torej proti demokraciji in svobodi ter človečanskim pravicam!

Novolistarjem ni mar za trpljenje naroda, za krivice, ki jih komunistični režim uganja in za težke posledice takega režima, ki se že sedaj vidi in čuti v notranji in zunanji politiki.

Takratni protifašisti, ki so se za časa napada na Abesinijo stivali na stran Mussolinija, so danes odgovorni tako za napad na Abesinijo, kakor tudi za poznejši poraz svoje države - domovine!

Navdušenje prvih zmag v Abesiniji pa se je pri nekaterih treznih Italijanih, ki so v dobri veri osvbojevali sužnje in širili rimsko omiko, kaj kmalu poleglo, ko so bili pričr slededim prizorom:

Cim je italijanska vojska prodirala v notranjost Abesinije in si vsvaljala vas za vasio, so prihitala na obzorje letala in trosila letake z ukazom, da so vsi sužnje prosti in da niso svojim gospodarjem več

dolžni pokorščino.

Ko so take ukaze »sužnjema« prečitali in jih dobro raztolmačili, so se »sužnja«, kajpak, veselili nad pridobljeno »prostostjo«. Toda drugega dne zgodaj so se vsi ti »sužnja«, poglavarji svojih družin, sedaj prosti in svobodni državljani, zbrali pred Komando vojske in terjali dnevni delež kruha, čaja in druge hrane, kakor jim jo je pač vsak dan delil včerajšnji domači abesinski gospodar zaslužnjevalec, katerega sta jih Mussolinijeva vojska in omika rešila.

Tako dolgo so bivši sužnje preprosto in nedolžno vtrajali na svojih zahtevi po hrani, dokler niso svojih »osvoboditeljev« prepričali, da brez delitve dnevnega deleža hrane ne bo nič! Stali so pred Komando tihi in mirni, zbrani v kopicu o svoji pravici prepričanosti, ki prsi mater, naj mu da kruha! (Po milanskem »Il nuovo Corriere della Sera« od 13. t. m.)

Končno se je Komanda odločila vrniti jih svojim prejšnjim gospodarjem »zaslužnjevalcem« in njihovim omiki, proti katerim ter zaradi katerih se je vojna začela in vodila!...

Takratno Društvo narodov ni bilo tako zgodovinski nalogi. Geslo: Vsi za enega, eden za vse! je jelo propadlo in Mussolinijev obor

žen napad na Abesinijo je Društvo narodov v Zenevi sicer javno reobsojilo, storilo pa ni ničesar, kar bi utegnilo Abesiniji stvarno pomagati in jo pred napadalcem braniti.

Politična igra velesil je še enkrat pokazala, da je zadeva avtomatične skupne obrambe pred napadalcem stvar njihovih trenutnih koristi. Tako je razočaran človek sodil v ženevskem Društvu narodov.

Zgodovina neke diplomacije skuša seveda takratno dvoumno in na vsek način ne točno zdržanje velesil opravičevati z izgovorom, da bi vsaka oborožena pomoč Abesiniji utegnla zanetiti drugo svetovno vojno štiri leta prej, in sicer z negotovim uspehom za zahodne sile, kajti Hitler se je že oboroževal in Sovjeti so bili pripravljeni!

Tako tolmačenje dogodkov in opravičevanje pa ne drži, ker bi hitra pomoč Abesiniji kaj kmalu tisto vojno zaključila, in sicer s porazom in totalno likvidacijo fašizma, kar bi Hitlerja preplašilo in postavilo pred tvegano alternativo. Rusija pa ni niti od daleč mislila sama proti Hitlerju, še manj pa proti zapadnim silam, saj jih je ravno mogoče snubila v zavezništvo pred Hitlerjevo nevarnostjo!

Avtomatičen skupen nastop v obrambo Abesinije bi po našem mnenju utegnil drugo svetovno vojno tudi preprečiti!

Občinski dom v Števerjanu

V nedeljo 16. t. m. ob deseti uri zjutraj smo tu imeli slovesno zopetno otvoritev občinskih uradov v našem občinskem domu. Slovesnosti so se udeležili najvišji predstavniki oblasti z g. prefektom na čelu in razni drugi povabljeni. Zbran pa je bil tudi ves števerjanski občinski svet. Slovesnost pa je otvoril župan g. Hermenegild Podveršič, ki je vse prisotne zastopnike oblasti, povablence in zbrane občinarje nagovoril prvo v italijanščini, nato pa v celoti še v slovenščini.

Po županovem govoru je prosto re blagoslovil č. g. kaplan Cotič. Sledil je ogled prostorov, nato pa še tradicionalni »marmut«. Zdal je g. prefekt nagovoril župana in izrazil voščila za srečo občine in njene uprave.

V občinskem posloplju ne bodo le občinski uradi, ampak tudi pošte in zdravniški ambulatorij.

V naslednjem priobčujemo v celoti zanimiv govor, kot ga je v slovenskem besedilu držal g. župan Podveršič in katerega so zbrani poslušalci s ploskanjem pozdravili.

»V čast mi je kot županu te občine pozdraviti tu navzoče predstavnike prefekture, cerkvene oblasti ter orožnikov, finančne straže, tehnične urada, pošte in šolstva, kakor tudi vse vas, ki ste se v takem številu udeležili otvoritve in blagoslovitve občinskega doma.

Občinski dom, katerega blagoslovitvi danes prisostvujemo, je bil dozidan leta 1905. Do tega leta so bili občinski uradi nameščeni v posloplju, ki je stalo tam, kjer sedaj stanujejo »Gaberčevi«, t. j. družina Mužič.

Tedanji občinski svet, kateremu je predsedoval župan Klanjšček Jožef, je sklenil leta 1904 dati občinskemu uradam primerne in dostojne prostore. Občina je takrat obsegala Števerjan, Gornje in Dolnje Cerovo. Zidati so začeli 9. septembra 1904. Leto dni pozneje, to je leta 1905, je bila stavba že dokončana in so občinski uradi že tam začeli posloovati.

Po prvotnem namenu je poslopje služilo za občinske urade in za hiralnico revežev. Občinski reveži so tu prejimali brezplačno hrano in stanovanje, kakor tudi vsa oblačila in zdravniško oskrbo.

Po izbruhu prve svetovne vojne 24. maja 1915, ko so zaradi vojnih dogodkov izpraznili vso vas, je stavbo zasedla vojaška oblast do konca vojne. Ker je stavba nastanjena zadaj za gričem, je vojna ni porušila. Tako se je leta 1918 vanjo naselili »Presidio Militare« in leto pozneje so se vanjo naselili spet občinski uradi, hiralnica in poštni uradi.

Leta 1928 je bila občina ukinjena in priključena občini Kojsko. Izpraznjeno poslopje je od leta 1928 do leta 1943 služilo za otroški vrtec in za šolo.

V vojnem času med letom 1943 in 1947 je vojaška oblast zasedla poslopje in naselila orožnike in finančno stražo.

Pravično in dostojno je, da se ob tej priliki spomnimo vseh županov, ki so tu v teh prostorih delovali.

Dne 13. januarja 1898 je prvi nastopil kot župan Jožef Klanjšček, ki je bil večkrat izvoljen na to mesto zaradi svojih res velikih sposobnosti. Županovlje je do leta 1914.

V tem času njegovga delovanja, poleg zgraditve občinske hiše iz občinskih fondov so bila izvedena tudi razna druga važna dela, med katerimi najvažnejše cesta od Bukovja do Vipolže, za katero je posredoval pri tedanjih oblasteh v Gorici in v Trstu, skupno z živečim Antonom Štekarjem.

Leta 1914 je bil izvoljen za župana Karol Prinčič, ki je deloval do izbruha prve svetovne vojne leta 1915. Po končani vojni je Komanda vojaškega okrožja prevzela tudi županske posle do leta 1919, ko je bil uradno imenovan komisar baron Anton Formentini.

Leta 1920 so bile razpisane občinske volitve in je bil za župana ponovno izvoljen Karol Prinčič, ki je deloval do leta 1926. Ko so bile tega leta ukinjene občinske svobode, je bil uradno imenovan za komisarja podesta De Fortis.

Dne 1. januarja 1928 je bilo županstvo ukinjeno in priključeno občini Kojsko, pod katero je ostalo do 15. septembra 1947. Tega dne je bil ustanovljen poseben občinski odsek, katerega je vodil župan iz Kaprive.

Dne 17. jan. 1951 je bila z dekretom spet obnovljena občina Števerjan, čeprav z manjšim ozemljem, ker sta Gornje in Dolnje Cerovo po mirovni pogodbi bili dodeljeni Jugoslaviji.

Meseca junija istega leta so bile razpisane volitve, na katerih je bil izvoljen današnji občinski svet.

SMRT V SOVODNJAH
V starosti komaj 64 let nas je pretekli teden zapustil ugledni domačin Viljem Cevdek, ki se je kot zaposlen pri SELVEG v Gorici v četrtek popoldne 13. t. m. na delu smrtno ponesrečil in izdihnil svojo blago dušo v gorški bolnišnici.

Dober družinski oče in pameten ter marljiv delavec je užival vso ljubezen v družini in vse spoštovanje pri sodelavcih in pri ravnatelstvu SELVEG. Radi pa je ga imeli tudi vsi lovci, zaradi njegovega lepega značaja in bodisi zaradi njegovih lovskih zmognosti, saj je vse podrl na tla, kar je s svojo puško zaciljal!

Veljal pa je tudi za prepričanega in odličnega demokrata ter je vsako diktaturo in sploh vsako nasilje odkrito obojal. Ljubil je svoj rod in živel kot narodno zaveden Slovenec.

Velika udeležba prijateljev in znancev tudi iz okoliških vasi na pogrebu v soboto 15. t. m. je bila jasen dokaz, kako radi so pokojnika vsi imeli.

Vaščani ga bomo ohranili v lepem spominu. Njegovi družini pa izrekamo naše iskreno sožalje.

Preostalim sorodnikom blagokojnega g. Viljema Cevdeka izrekamo tudi mi naše sožalje.

Uredništvo

25 IN 27 LET STARA MLADENICA želi spoznanja zaradi ženitve z dekletoma, pripravljeno prenesti se v Združene ameriške države. — Ponudbe poslati na upravo lista pod značko »ZENITBA«.

Tovarna pohištva

PRINČIČ

KRM IN

Tel. 32 Cormons

AVTOTAKSI

MARKO KOVAČIČ

GORICA - Via A. Manzoni 16 - Tel. 2244

Se priporoča za prevoz

potnikov v Jugoslavijo

Še o postopku proti Beneški četi

Protesti zaradi sodnega postopanja proti Beneški četi, katero dolžijo veleizdaje in krvnih zločinov samo zato, ker se je borila proti nemškemu okupatorju in proti saloškimi fašistom, povezana s slovenskimi partizanskimi borci, se z dneva v dan množijo. To je res hvalevredno dejstvo, saj gre za obrambo naših bratov z doline Nadiže, ki jih sodno preganjajo samo zato, ker so Slovenci in z očitnim namenom nadaljnega ustrahovanja in raznarodovanja po nekdanjem fašistovskem vzoru.

Bilo bi res vredno poizvedeti, ali ni bil kateri od tistih, ki pri tem sodnem preganjanju imajo prste vmes, v preteklosti morda vnet fašist, saj je način, kakor je ovadba sestavljena, do pičice enak nekdanjim obtožnicam zloglasnega fašističnega posebnega sodišča za obrambo države! Tudi takrat so namreč vsakega Slovenca, ki se je drznil zahtevati svoje jezikovne pravice, kratko in malo obdolžiti veleizdaje in ga primerno obdolžiti na deset, dvajset, trideset let ječe, da, celo na dosmrtno ječo in na smrt z ustretiljivo in herbi!

Pred valom protestov, ki jih predsednik republike, Gronchi, od vspevsod prejema, se šovinistični listi kaj klavarno držijo in še bolj klavarno zagovarjajo obtožbo. Slepo ponavljajo, da ima Italija pravico soditi svojim državljanom. Toda tega ji tudi nihče ne odreka! Gre le za to, da je današnje postopanje v toliko krivično, v kolikor je naperjeno proti slovenskim partizanom

italijanskega državljanstva samo zato, ker so Slovenci in se se borili povezani s slovenskimi partizani in zato, ker jim državni pravdniki lahko dokaže, da so nastopili proti Italiji, saj teh dokazov nikjer ni!

Sestrajsti člen pariske mirovne pogodbe prepoveduje Italiji vsako preganjanje njenih državljanov, ki so se borili na strani zavezniške stvari. Med temi zavezniki je bila tudi Jugoslavija, in vsi, ki so se, povezani z jugoslovanskimi borci bojevali proti nemškemu okupatorju in njegovim saloškimi zaveznicom, so se pač borili za skupno zavezniško stvar!

Ze zaradi tega se naši bratje z doline Nadiže ne smejo sodno preganjati! Vsako drugačno tolmačenje šestnajstega člena mirovne pogodbe je iz trte izvitvo.

Danes skoro ne verjamemo, da ne bi prišlo do sodne obravnave, ker vse kaže, ko da bi bilo postopanje naročeno neposredno iz Rima, kjer so v zadregi pred zahtevo Slovencev v Italiji, da jih republika ustavno zaščiti, namesto da jim kratki tudi n. josnovnejše človečanske pravice!

V Rimu sodijo pač vedno po starem merilu; recimo, da so Slovenci uporniki, veleizdajalci itd, pa bo svet na naši strani, da jih ne zaščitimo in da jih nasprotno še dalje raznarodujemo!

Da gre samo za mržnjo proti Slovincem kot takim in ne za pravično obrambo pred veleizdajalci priča tudi dejstvo, da niso nikjer v Italiji uvedli kakega sodnega postopanja proti pripadnikom saloške republike, ki je vendar z uradnim aktom kratko in malo vso Julijsko krajino in druge dele severne Italije priznala Nemčiji. To je po našem mnenju res izdajstvo nad državo!

Po tem odstopu vzhodne severne Italije Nemčiji ni Italija imela več suverenosti nad tem predelom zemlje in ga niti ni izvrševala!

Kdor suverenosti nima ali je ne izvršuje, nima niti pravice svojih bivših ali poznejših državljanov preganjati za dejanja, ki naj bi jih bili v tistem času storili. V ostalem pa trdimo, da je pravica vsakega človeškega bitja, da se za svoje pravice bori.

Papež in naravne pravice

Sredi najhujšega divjanja vojne vihrje je bilo meseca avgusta l. 1945 ustanovljeno »Središče za mednarodno pomiritev«. Preteklega tedna je udeležence konference tega Središča, ki se je vršila v Rimu, sprejel papež v Castelgandolfo in jih prigodno tudi nagovoril.

Poudaril je, da se tudi Cerkev bori za splošno mednarodno pomiritev. Vloga pa, ki jo Cerkev v tem oziru igra, sloni na poudarjanju načela, da se splošno pomiritev lahko doseže le na priznanju in spoštovanju osnove: naravni zakon in Kristusov nauk!

Vzroke nesoglasja v svetu pa je po papeževih besedah možno odpraviti le, če bodo na podlagi naravnega zakona vsi spoštovali »pravico do obstoja, pravico do uporabljanja zemeljskih dobrin za ohranitev življenja, pravico za spošto-

vanje in ugled svojega naroda, pravico dati lastnemu narodu tudi svojstven značaj s pravico razvoja in razširjenja ter končno še pravico do spoštovanja mednarodnih pogodb in podobnih dogovorov. Te pogodbe in ti dogovori so vsebinsko seveda bolj pozitivnega značaja, pa vendar izvirajoči iz naravnih in naravnih pravic. Odtod dolžnost njihovega spoštovanja, kajti naravne pravice prednjačijo nad vsemi pravicami človeškega sožitja. Kristusovo sporočilo — je dejal papež — pa se konkretizira v besedi, v nauku, v dejanjih in v življenju. Bistvo nujnosti je zato iskanje in spoštovanje resnice, bodi ona ljuba ali neljuba, od kogar koli sprejeta ali odbita.

Resnica, ki jo je papež poudaril o nujnosti spoštovanja naravnih pravic človeka in narodov, je neovrgljiva! To smo s tega mesta že mnogokrat poudarili, kajti kdo tepta naravne pravice človeka, ta krši temeljno pravilo mirnega sožitja med ljudmi in narodi. Zakaj nam potem pravico do rabe svojega jezika v javnosti in tudi v cerkvi zanikujejo in tlačijo prav tisti, ki so najbolj poklicani, da nam jo sprostujejo, to so demokratska vlada in nekateri cerkveni predstojniki!...

GOSPODARSTVO

SEJANJE PSENICE

Ce hočemo pridelati dosti pšenice, moramo njivo globoko razorati, jo pravilno in dobro pognojiti ter izbrati pravo vrsto semenske pšenice, ki mora ustrežati pogojem zemlje. Pravilno je seveda tudi, da dobro kolobarimo, to je, da pšenice ne sejemo vedno na isti njivi, ampak izmenoma zdaj na eni, zdaj na drugi.

Najboljše je, da pšenico sejemo po njivi, ki je prejšnje leto bila pognojena s hlevskim gnojem, n. pr. za koruzo ali za krompirjem.

Gnojenje pšenične njive s hlevskim gnojem lahko izvršujemo samo po puisti in peščeni zemlji, kjer vržemo 30 do 40 kvintalov dobrega gnojna na vsakih 1000 kv. metrov površine, zraven gnojna pa še 30 do 40 kg superfosfata, ker fosforja v gnoju primanjkuje.

Ce pa gnojimo samo z umetnimi gnojili, potrosimo po orani zemlji 50 do 60 kg superfosfata, 15 do 20 kg kalijeve soli in še 20 do 25 kg žvepleno-kislega amoniaka na 1000 kv. metrov površine.

Vsa ta umetna gnojila zmešam skupaj in jih enakomerno raztrosimo, nato pa zemljo dobro pobranamo in zdrobimo.

Namesto navedenih gnojil rabimo lahko tudi eno samo vrsto, ki pa vsebuje vse potrebne snovi. To gnojilo se imenuje PKN (Fosfor, Kalij in Dušik). Rabimo ga 60 do 80 kg na vsakih 1000 metrov površine.

Ce je mogoče sejemo pšenico s strojem. Zemljo pa moramo dobro pripraviti, in sicer jo dobro pobranati in zrahljati.

Pšenico delimo v osinko in goličo, to je v šestinasto pšenico in v tako brez ščetin.

Bolj rodovitna je goliča, ki pa se

ob dozorenju rada osipa in izgublja ter jo zaradi tega moramo požeti par dni pred popolno dozornjtvjo.

Prve in druge take pšenice je več vrst. Za bolj pusto, peščeno zemljo bi bili primerni vrsti Mentana in Tevere; za boljše zemljo pa San Pastore, Fortunato, Funo, Fiorello, Aquila, Impero in Freccia. Vse te vrste priporoča Kmetijski urad ter jih je dobili pri kmetijskih konzorcijih.

Cimprej pšenico sejemo, tem manj semena porabimo! Navadno posejemo po 15 do 20 kg pšenice na vsakih 1000 metrov površine.

Druga polovica oktobra postavljaja najprimernejši čas za sejanje pšenice. Sejemo pa lahko vse tja do sv. Martina, in sicer vedno bolj gosto, čim se sv. Martinu bližamo!

Predno pšenico sejemo, jo mora mo razkužiti s prahom Caffaro, ker nam sicer lahko postane snetijsva zaradi glivic, ki se semena rade držijo. Proti morebitnim živalskim škodljivcem rabimo pa prah Aldrin, s katerim pomešamo pšenico, še pred sejanjem. Dobimo ga v kmetijskih konzorcijih, ki nudijo tudi potrebna navodila za rabo.

(Se nadaljuje)

IZ SLOVENIJE

ZIVLJENSKA RAVEN

Ered dobrim letom so Tito in njegovi vidnejši predstavniki slovesno izjavljali, da se bo v tem letu življenjska raven delavca in uslužbenca znatno zvišala. Sedaj pa čitamo v njihovih časopisih, da se je ta raven celo poslabšala, kaj šele zvišala. Kot opravičljiv vzrok navajajo velika industrijska dela, ki so jih »dokončali« in ki bodo sedaj končno začela dajati svoje sadove. Toda tudi te izjave sprejemajo delavci maloverno, ker so jih že prevečkrat prevarali.

NOVA LIVARNA

V Crnomlju so sredi septembra otvorili novo livarno, ki bo že letos izdelala 700 ton raznega blaga.

IZNAJDLJIVI KROJAC

»Ljubljanski dnevnik« poroča, da je neki srbski krojač iznašel posebno metodo krojenja, po kateri porabi za moško obleko — hlače in jopič — samo 1,90 m blaga, na mesto običajnih treh metrov. Casopis nato priporoča slovenskim krojačem to srbsko metodo.

NEREALNE CENE

Pred časom so ustanovili poseben urade, tako imenovane Tržne inšpekcije, ki naj bi nadzirale odkupne cene kmečkih pridelkov. Tem pridelkom so določile uradno maksimalne cene, preko katerih bi trgovska podjetja ne smela plavati. Toda te cene so tako nereali-

ne, da so bili vsi prisiljeni plačevati dosti dražje, če so hoteli kaj kupiti. Celu kmečke zadruge so prodajale preko maksimalnih cen, kar očito dokazuje, da so uradno formirane cene nekaj povsem nesmiselnega in nemogočega. Uradne cene koruzi so 21, 23, 25 din za kg, v resnici so jo plačevali pa po 40 din!

PRIDELEK

JABOLK IN KROMPIRJA

Letos je izredno dobra letina za jabolka. Kljub razmeroma slegbi nje go bogato obrodile in računajo, da bo v Sloveniji na trgu okrog 3800 vagonov jabolk.

Ce bodo s tem pridelkom delali tako kot pred leti, bo večina jabolk kmetom prinesla bore malo dobička, to pa zaradi skrajno slabo organiziranega odkupa, prevoza in prodaje.

Za odkup so pooblašcene samo kmečke zadruge, ki delajo precej pomanjkljivo bodisi zaradi pomanjkanja poštenih in zmognih uslužbencev, kakor tudi zaradi pomanjkanja osnovnih sredstev.

Večina jabolk je za izvoz v tujino neprimernih, ker so okužena, kar zopet dokazuje, da ni smisla za smotrno gospodarjenje po zadrugah.

Tudi krompir je dobro obrodil. V Sloveniji ga bo okrog 50 tisoč vagonov in tudi v ostalih predelih Jugoslavije je krompirja letos dovolj.

Govorica koroških Slovencev

Narodna govornica je najvidnejši, najizrazitejši in najimunitnejši znak narodnosti.

Oglejmo si govornico koroških Slovencev.

V Ljubljani je pred desetletji izšel narečjeslovní (dialektološki) zemljevid slovenskih narečij. Koroška slovenska narečja so bila zaznamovana vsa z eno barvo, kakor da so vsa enaka. Kakor da bi se govorilo na Brdu v Ziljski dolini isto narečje kakor v Pliberku v Podjunji. Da je to nemogoče, nam pove že velika razdalja med obema krajema. Saj znaša razna črta med Brdom v Ziljski dolini in med Pliberkom nad sto kilometrov! Če bi kdo rekel, da se govori na Brdu v Ziljski dolini isto narečje kakor v Pliberku, bi bilo približno isto, kakor če bi kdo trdil, da se govori na Jesenicah na Gorenjskem isto narečje kakor v Novem mestu na Dolenjskem! Ali če bi kdo rekel, da se govori okrog Skofje loke ali pa okrog Kamnika isto narečje kakor okrog Celja ali Maribora!

Deželne in državne meje se bore malo brigajo za meje med narečji. Splošno velja, da so si narečja, ki so si krajevno bližja, podobnejša in sličnejša nego oddaljena narečja. V davnini od tujecev postavljene deželne in državne meje ne igrajo pri tem nobene vloge.

Vzemimo konkreten primer. Sedaj je pokojni železniški uradnik in Ljubljani, Franc Uršič, je bil doma v slovenskih Maloščah pri Beljaku. Nekdo je šel iz St. Lenarta pri Sedmih studencih v Ziljski dolini na Koroškem čez Korensko sedlo v Podkoren in v Kranjsko goro na Gorenjskem. Pridel na Kranjsko in prične pogovor s prvo žensko, ki ga sreča. Pa reče: »O, vi ste pa Korošica, saj govorite kakor v St. Lenartu pri Sedmih studencih na Koroškem.« A ona na to: »Nikakor ne, Gorenjka sem, tukaj pri nas govorimo takole«

Na obeh straneh Korenskega sedla, na Koroškem in na Kranjskem, govorijo isto slovensko narečje!

Ziljsko in rožansko slovensko narečje je sličnejše sosednemu gorenjskemu slovenskemu narečju nego podjunkskemu, in podjunksko narečje je podobnejše sosednemu štajerskemu narečju nego ziljskemu ali rožanskemu. Čisto pogrešno je torej na narečjeslovnih zemljevidih označevati koroška slovenska narečja kot eno enoto! To priča samo, kako površno smo se brigali Slovenci v preteklosti za svoje narodne zadeve! In kako malo smo se poznali med seboj.

V splošnem so na Koroškem tri slovenska narečja: ziljsko, rožansko in podjunksko. Ziljsko in rožansko narečje ima isti naglas kakor gorenjsko; podjunksko narečje ima

bistveno drugačen naglas in je v tem oziru, kakor tudi v mnogih drugih ozirih slično štajerskemu narečju, kakor se govori na Pohorju.

Rožan pravi: s'še drvé; Podjunčan: s'še drúve. Ziljan in Rožan pravita: ovčé, kozé, osé, ročé, nojé oči; Podjunčan pravi: óvce, kóze, óse, róke (r'ke), nóge (nóje), óči. Rožan: dober večir; Podjunčan: dober večer.

Rožan pravi: vsóde síše. Crka k se pred i in e spremeni v č (čita namesto kita; hrušče namesto hruške, čila namesto kila itd.). Podjunčan pravi: vsóke híše; kita, hruške, kila. Crka h se v rožanščini spremeni pred i in e v š; torej síše namesto híše.

Nekaj posebnega je v podjunsčini izgovorjava samoglasnikov. Podobno izgovarjajo samoglasnike na Pohorju na Štajerskem. Podjunčan pravi: svómo trasem namesto: svamo (slamo) tresam; váda namesto: voda; móti namesto: mati; jazk namesto jezik. Podjunčan pravi: kam pa gráš? (kam pa greš); pe jutr dóš še anéga (pa jutri dáš še enega); jáz'ž' prkózat (jezik prikazati). Rožan in Ziljan izgovarjata v vseh teh primerih samoglasnike a, e in o kakor Gorenjec.

Rožan in Ziljan pravita kako: Podjunčan: d'm, m's, n'e, n'l, k'h. Gorenjec: i natančno izgovarja, torej: dim, miš, nič, nit; kruh, spoved.

Ziljan in Rožan pravita: mavha; Podjunčan se zdi ta beseda smesna, on pravi: torba.

Rožan in Ziljan pravita kakor Gorenjec: tle (tukaj); jes. Podjunčan pravi: štu, jaz.

Ziljan in Rožan pravita: rože cvetó; Podjunčan pravi: z'bi bolijo; rože cvetijo. Rožan: zobí boló.

Podjunčan ne pozna okrajšanih oblik: boló, cvetó, pojó; on pravi: bolijo, cvetijo, pojejo.

Rožanska narodna:

V Celovcu na Lénti tri pávče pojó, te nove žóvnirje mustriti učó.

Lent ali Lend je prekop, ki veže Celovec z Vrbskim jezerom. Pavče mesto: pavke. Zóvnir iz: Soeldner, pomeni: vojak.

Rožan pravi: stríc; Podjunčan: uje in uječ. Namesto: vrat, pravi Podjunčan: šinek. Rožan pravi: hram (klet), Podjunčan: klet. Podjunčan pravi: repica; Rožan: hruške, podzemlóšče hrušče (iz nemškega: Grundbirn, iz tega: krompir).

Zaključek: Na Koroškem govorijo lepa slovenska narečja. Posebno stari ljudje so govorili lepo slovensko šlunjo. Pod vplivom nemške šole mladina privzema mnogo nemških besed; a to ni krivda lepih koroških slovenskih narečij, marveč krivda razmer. Koroška slovenska narečja so pristna slovenska narečja.

Deleta in orkani

Vremenslovski zavod v Washingtonu je naznanil, da bo kljub protestom ameriških žensk, ki dežujejo od vseh strani, še dalje dati najavljanim orkanom ženska imena, kot na pr. Alice, Diana, Jane, Katarina, Marta itd., pod katerimi bi si človek sicer v resnici lažje predstavil ljubka dekleta kakor pa viharje. Sodelavec zavoda Hagen je izjavil, da to ne pomeni niti počaščenja, niti ponižanja za dekleta z istim imenom. Zavod se je odločil za taka imena zato, ker so kratka ter jih je lahko izgovoriti in si jih zapomniti, zaradi česar so primerna za brzopis.

Klevetanja in resnice v Slivnem

Pod tem naslovom je neki občan in jusar iz Slivna iznesel v sobotni številki Primorskega dnevnika kup pritožb in podtikanj proti občinski upravi, posebno proti občinskemu svetovalcu g. Jožetu Kralju. Predvsem se pritožuje, da je občinska uprava popolnoma pozabila na Slivno pri sestavi predlogov za gospodarski načrt. Občinska uprava se dobro zaveda in pozna potrebe posameznih vasi, toda žalibog uprava ni tako bogato založena s sredstvi, da bi lahko vsem vsem v občini takoj in vse ugodila, kar bi bilo potrebno. Uprava se zaveda, da je v Slivnem potrebno šolsko poslopje, kakor je to tudi potrebno v Cerovljah in Stivanu, a tega do sedaj ni bilo mogoče postaviti v program, ker so bila druga dela šol in otroških vrtecev nujnejša. Sedaj pa, ko je končno rešeno vprašanje novega šolskega poslopja v Sesljanu in novega otroškega vrta v Nabrežini, ima uprava v programu za prihodnji gospodarski načrt postaviti predloge za še tri ostala šolska poslopja. Posebno otroški vrtec v Nabrežini je nujno potreben novega poslopja, ker sedanji prostori absolutno ne odgovarjajo več tej potrebi ter je za skoro 80 otrok tudi sedanje poslopje veliko premajhno.

Dalje pravi občan, da je bilo za vse določeni že nekaj milijonov ter se sprašuje, kam je šel denar. Kaj občan misli s tem, ne vem, vem le to, da če je bil za gotovo delo določen denar, so ga tudi gotovo za isto delo porabili. Ako je pa občan bolje informiran, naj navede konkretne primere. Da so poti v

Slivnem zelo slabe, bo le težko verjeti, dobre niso, ali tako strašno slabe kot jih slika občan, gotovo niso. Kolikor je znano, so se poti bodisi v Slivnem po vasi, kot vse poti, ki peljejo iz vasi, vsako leto popravljale in urejale. Gotovo niso vsega tako napravili kot bi želeli, a krivda ni na upravi, ampak na pomanjkanju sredstev. Kakor je občan gotovo čital, je poseben znesek določen v programu del Selad za vse občinske poti, ter naj bo prepričan, da ko se bodo ta dela začela, bo tudi Slivno dobilo svoj delež.

Nato napada občan našega svetovalca g. Jožeta Kralja, da se ne zamina ter da kaj dela v občinskem svetu ter se končno sprašuje, koga pravzaprav g. Kralj zastopa. V tem napadu se vidi, da je gospod Kralj temu občenu in jusarju iz Slivna pravi trn v peti morda zato, ker g. Jože Kralj ne trobi v tisti rog, v katerega trobi občan in jusar iz Slivnega. Dejstvo pa je, da pri vseh občinskih sejah g. Kralj vedno brani koristi svoje vasi, predlaga potrebna dela ter tudi ostro kritizira občinsko upravo, če je potrebno. Pa ne samo v občinskem svetu, ampak tudi izven tega se je zelo velikokrat oglašil pri županu ali pri odbornikih ter stavil razne predloge za svojo vas ter tudi zahteval, kar je bilo potrebno. Kljub dolgi bolezni in sedaj rahlemu zdravju ni opustil skrbi za svojo vas, katero po logičnem sklepu zastopa. Še so ga izvolili lastni vaščani in ne kakšni Afrikanci.

Zaključek tega občana pa je pravo obrekovanje, češ da je ob-

Pismo iz Pariza

(Nadaljevanje s 1. strani)

mojčubje, in Pinay je gotovo zadovoljen, da je že poprej sogodilje Titov obisk v Parizu. Že pred meseci sem vam bil poročal, da je Titov več let beračil za povabilo, a da niso hoteli tedanjim zunanji ministri niti slišati o tem. Šele ko je prišel mesto: pavke. Zóvnir iz: Soeldner, pomeni: vojak. Rožan pravi: stríc; Podjunčan: uje in uječ. Namesto: vrat, pravi Podjunčan: šinek. Rožan pravi: hram (klet), Podjunčan: klet. Podjunčan pravi: repica; Rožan: hruške, podzemlóšče hrušče (iz nemškega: Grundbirn, iz tega: krompir).

Titov obisk v Parizu torej za sedaj tu sploh ni več aktualen in vse politično zanimanje se vrti zgolj okoli Severne Afrike. Obrise tega razpravljanja v parlamentu in v časopisju sem označil zgoraj, izredno značilne so pa tudi podrobnosti tega razpravljanja. Skrajna levica izraža že ves čas škodolželjni defetizem, skrajna desnica okostenelo nacionalistično megalomanijo, uvi-

devna sredina pa v potu svojege obraza išče in proučuje razne dialektne reforme, s katerimi naj bi rešila, kar bi se morda vsaj začasno še dalo rešiti v Severni Africi. Ne morejo in ne morejo pa Francozi dojeti, da tu ne gre več za kake upravne reforme, temveč za temeljito spremembo sploh vse zgradbe sedanje »Francoske unije».

Kolonije in civilizacija

Angleži svoje kolonije neumiljeno izzemajo in se bore malo brigajo za njih civilizatorični dvig. Toda pri njih je smisel za samoupravo tako globok in oni so toliko gibčni, da pravdačasno zaslišijo potrebo neizogibnih reform in dajejo sproti svojim kolonijam koncesije, s katerimi skušajo zadovoljevati vladajoče razrede v posameznih kolonijah, toda sami zadržujejo neomajno položaj pravega »Herrenvolk-a« v prav nič milejši obliki kot pa očitamo to tolikokrat Nemcem. Oni se ne brigajo ne za solstvo, ne za zdravstvo in ne za nič, pač pa skušajo ostati vedno v čim boljših odnosih s socialno vodilnim slojem dotične kolonije in dajejo potem sproti vsaki koloniji tudi tisti statut, ki se jim zdi za dotično kolonijo v danih okoliščinah najprimernejši in najugodnejši za njih sebičnost.

Čisto nasprotno je pa pri Francozi. Gotovo, tudi oni se skušajo opirati na socialno vodilne sloje posameznih kolonij, vendar gradijo povsod tudi šole, bolnišnice ter jim je popolnoma tuja vsaka rasna diskriminacija. Toda glavno sredstvo njihovega obvladovanja je slej ko prej brezkrvna birokratična uprava, organizirana na strogo centralistični načelih in jim sploh manjka vsak čut za kako samoupravo posameznih enot. In na tem boleha danes sploh vsa Francija, na tem se ruši tudi ves njen kolonialni imperij. Temelje francoskega birokratičnega centralizma je položil že Richelieu, dogradil ga je Napoleon in ostal je bistveno nespremenjen do današnjega dne. Francozi se tako radi ponašajo s svojo demokracijo, a niti ne čutijo, da je moderna demokracija sploh nezdržljiva s centralistično birokracijo. Funkcije moderne uprave so danes tako globoke in obsežne, da jih je popolnoma nemogoče reševati s sredstvi tehnično še tako dovršenega birokratičnega centralizma, zato tudi danes francoska »demokracija« poka na vseh koncih in krajih ter prehaja večkrat nujno že v anarhijo. Toda najbolj usodno za Francoze je to, da pravih vzrokov vseh svojih kroničnih kriz in težav niti niso zmogli dojeti. Cel polbarbarski narodi danes odklanjajo tudi najmilejši centralizem in zahtevajo resnično samoupravo.

Zato skoro nisem mogel verjeti svojim očem, ko sem pred večerjem njim bral v »Le Monde-u« Duvergerjev članek, v katerem nekako plaho izraža mnenje, naj bi se danja »Francoska unija« preorganizirala v — federacijo. Ako bi se pojavil tak predlog v parlamentu, je samo ob sebi umljivo, da bo vzbudilo pravi vihar pri vseh prodoljubih, toda prepričan sem, da je to edina pot zanje, po kateri bi mogli ne le za nekaj časa še rešiti vsaj del svojega kolonialnega imperija, temveč ozdraviti tudi svoje domače nevrzdržne notranjopolitične razmere. Tudi Jugoslavi danes dovolj bridko občutimo, kakšno napako so izvršili leta 1918 tedanji naši kratkovidni »državniki«, ki so enostavno kopirali francoski birokratični centralizem. M. C.

Občinar brez jusa

OD TU IN TAM

Po skrbni statistiki, ki jo je sestavil sir William Haley, lahko preberemo vneti bralci po tri knjige na teden, to je okrog 150 knjig na leto. V 40 letih lahko prebere tak človek šest tisoč knjig.

Pred štirinajstimi dnevi je na Danskem divjala strahovita nevihta. Okrog dvajset poslopj so strele vžgale in jih spremenile v prah in pepel. Strela je udarila tudi v kraljevski grad Amalienborg, vendar ni povzročila škode. V Koldingu na Jutlandiji je strela udarila v poslopje gasilcev, ki so požar pogasili, čeravno je bila večina moštva pri delu pri nekem drugem požaru. Verjetno se je strela hotela maščevati nad gasilci.

POD ČRTO

KOKOŠEREJA

(Iz estonsčine)

Marsikdo se odvadi pijanosti iz strahu. Drugi se alkoholu odpovejo šele po težkih duševnih bojih. Mojega prijatelja pa so — za nekaj časa — ozdravile pijančevanja kokoške.

Emil ni bil ravno pijanec, le tu pa tam se ga je nalezel. Nenaodpa pa se je na njegovi življenjski poti nekaj premaknilo. Njegova žena je hotela po vsej sili kokoške. Tako je bil moj prijatelj prisiljen zgraditi kokošnjak; nato je moral preskrbeti ducat polnokrvnih kokoš in postavnega petelina. Kokoške naj bi bile, po zatrevanju prodajalca, izvrstne jajčarice. V novem kokošnjaku pa niso in niso hoteli nositi jajc. Enostavno so stavkale.

Najboljše sredstvo proti temu je sveže maslo, je zagotavljala žena mojega prijatelja in pitala kokoške z maslom. To jim je izredno ugajalo, ključvale so ga z navdušenjem. Perje jim je blesketalo in grebeni so jim rdečili kot zoreče češnje, na jaja pa so mislile manj ko kdajkoli.

Edina nerodnost maslene diete je bila, da so lepotice postale tako težke, da zvečer niso mogle na prečko in sta jih morale zakonca

vsak večer lastnoročno dvigati na prečko. Polagoma so postale kokoške tako razposajene, da sploh niso mogle zaspati brez lahkonogačnega poljuba. Nazadnje pa je tudi petelin vztrajal na poljubu.

Nenaodpa pa se je le dogodilo, da je ena izmed lepotic znesla prvo jajce in ga takoj tudi sama pouzila. Naslednji dan se je zgodba ponovila. Emil je, nič hudega sluteč, stopil v kuhinjo in opazil, kako njegova žena kokoški odpira kljun in jo pita s konjakom.

»Kaj počenjša z mojim konjakom?«

»Kokoške moram odvajati, da bi same zauživale jajca. To je edino sredstvo, ki pomaga. Pri nas doma smo vedno tako postopali.«

Emil je nejevolno zmajal z glavo: »Če bi bil jaz petelin, bi že vedel, kaj mi je storiti. Morda bo tudi ta kokoška prišla na to...«

In tako je tudi bilo. Prav iste kokoške je naslednje jutro spet znesla jajce, ga hitro požgala in se se je javila za konjak. Naslednjega dne so tudi vse ostale kokoške sledile njenemu zgledu. Vse so znesle jajca, jih razbile, izpile in se napatile pred kuhinjsko okno ter tako dolgo zevale, dokler niso prejele vsaka svojo žličko konjaka. Končno pa se je pobjlskalo tudi petelinu: z rumenjacom si je pomazal kljun in se strumno uvrstil

pred kuhinjsko okno. Hišna gospodinja se je tako razjezila nad potepinom, ki se je lišpal s tujim perjem, da mu je za kazen vtila ker tri žlice konjaka v goltance.

Pri sili je ostajal Emil stalno trezen, kajti steklenica, ki ga je od časa do časa zapeljevala, je bila stalno prazna. Zato pa je bil kokošja jata z rumeno pomazanimi kljuni postavila pred kuhinjsko okno, je moj prijatelj že stal pripravljen. V roki je držal steklenico ricinovega olja. Grabil je kokoško za kokoško in vsaki malil v kljun žlico ricinovega olja, petelinu pa na trikratno poročilo.

Naslednjega dne je žena prinesla iz kokošnjaka dvanajst debelih jajc. Vsa so bila cela, vendar nekam čudno ponesnažena. »Gotovo je konjak uspešno odvajalo sredstvo«, je pripomnil svetohlinjski E-

mil. Naslednjega dne je bilo spet novih dvanajst jajc v gnezdu. Pred kuhinjskim oknom pa so kokoške napravile velikanski ovinek...

»No le glej, Emil, kako izvrstno sredstvo je konjake, je zmagovalno zaključila žena.«

V resnici, fantastično! Ji je pritril moj prijatelj. In tako je prišlo spet vse v svoj stari red: kokoške so nesle jajca in bile trezne, Emil pa se ga je od časa do časa malo nerskal zaradi boljšega razpoloženja....

MOJ JAZBEČAR

Vzel sem najmanjšega jazbečarja iz gnezda zato, ker je tako žalostno izgledal in ker sem bil sam. Samcati samec v osamljenem stanovanju.

Najprej sem se malo bal zaradi strogega reda, ki je vladal že od nekdaj v mojem stanovanju, saj veste, stari samci smo že po pravili čudaki. No, pa sem se tudi tokrat zmotil, kakor že tolikokrat v življenju. Moj jazbečar ni bil take sorte kakor je večina psov. Ni bil igraščast, pač pa premlinjen in tudi pogostokrat zamišljen kuček. Največkrat je poležaval na zofi in zapljen sam vase strmel v praznino. Rad bi uganil njegove misli. Čez dan pa nisem imel časa, da bi

se še s tem ukvarjal.

Ko sem mu polagal krmo ni bil nikoli pohlepen ali celo požrešen, kot so navadno mladiči. Nakrmil se je vedno precej malomarno in niti za kakovost kosila ali večerje se ni zanimal. Resnični filozof. Hrano je sprejemal le, da ne poglne od lakote. Največkrat je v posodi še puštal majhne ostanke, kar je popolnoma soglašalo z njegovim značajem.

Nobenega imena mu nisem dal. Tudi ni bilo potrebno. Saj sva se tudi tako silajno razumela. Zvečer sva sedela zraven peči, on na blazinah, ki sem mu jih podložil pod skriviljene noge, jaz pa v svojem debelem naslonjaču. Dolgo sva se pogovarjala. Pripovedoval sem mu o svojem delu, o krizih in težavah, včasih pa sem mu tudi prebiral nekaj iz svojih rokopisov. Ni vedno soglašal z menoj. Včasih mi je misli kar zasukal. Sploh je ker ugodno vplival na moja domača pravila. Nekdo sva se pogovarjala tudi o najinem življenju. Pripovedoval sem mu, da se ne počutim vedno tako osamljenega. Odgovor sem lahko prebral iz njegovih rjavih oči. To — tako so govorile njegove oči — je utvara, ki si jo delajo vsi ljudje. V resnici ostaja človek vedno sam. Ugovarjal sem mu, nisem ga pa mogel prepričati. Se dolgo sva se pričkala o tej zadevi. Mo-

Bambičeva umetnostna razstava

Leta 1927 so priredili v poslopju svetoivanske pošte slikarsko razstavo, ki je bila poslednja slovenska javna manifestacija pod fašizmom. Od razstavljalcev je Sirk da nes merter, Gorše v Ameriki, Sešek se je poitalijančil in utihnil. Bambič pa zopet razstavlja pri Sv. Ivani, tokrat v mali dvorani novodograjenega gledališča. Bambič, ki je ilustriral nešteto knjig in sodeloval pri dnevnih in revijah (Novi Rod, Naš Glas, ilustrator »Jutra«, »Samorodnosti«, »Ilustracije«, izdajatelj humorističnega lista »Skovira« itd.), je naši javnosti skoro neznan kot slikar ter je v tem oziru znan le po 12 naslovnih straneh v barvnem bakrotisku mesečnika »Ilustracije«, ki po svoji opremi še do danes ni dobila v Sloveniji naslednika. Zato je Bambičeva razstava novost za večino Tržačanov.

Bambič je tematik in temo razstave tvorijo »Bedni ljudje« in »Kras«. Preseneča dejstvo, da v tem to ni oni Bambič iz ilustracij. Risba je tu zelo svobodna in svojstvena ter se prilaga tematiki sijeja. V sklopu »Bednih« je vključil tudi »Najdenček« iz leta 1932, ki bi ga lahko zamenjali za kakega Jakopiča. Res je škoda, da Bambič ni ta-

OB VESELIH IN ZALOSTNIH DNEH SE SPOMNITE SLOVENSKEGA DOBRODELNEGA DRUSTVA!

ko nadaljeval, ker bi danes verjetno častno zastopal tradicijo sloven impressionizma. Najbolj umetniško dognana pa je gotovo skupina »Bednih« v perorisbah iz leta 1951, izdelanih v čisto novem svojstvenem stilu, ki po sprečeno podpira tematsko risb. Enako se sklada tudi svojevrsten impresionizem serije slik »Kras« iz lanskega leta, ki pa so pravzaprav anonimni prerezi kraške pokrajine. Škoda, da je le nekaj teh »okvirjenih«. Bambič je namreč mnenja, da se ne izplača vlagati denar v okvirje, ker pri današnjem stanju Slovencev in Trstni pričakovati odkupov. Zalostno, a resnično je, da je siromak oni naš slikar, ki ga nihče ne podpira in nima nobenega poklicca. Toda Bambič ga ima in ponazorje ga pod steklom, kjer so razstavljene patentne listine njegovih iznajdb. Ena teh iznajdb je avtomatski svinčnik, Kolumbovo jajce, ki ima radirko kar v svinčniku. Njegova iznajdljivost pa gre seveda na škodo slikarske produkcije (vrzel po letu 1951). Obžalovati je, da s Bambič ne more kot slikar razgibati v Trstu, kjer je njegovo pravo znanje razvidno iz del izpred 1938 leta, kjer je v portretih in aktih pravi mojster. To je Bambič, ki ljudem ugaja. Njegovi obrabi so življenjski in ozadja so neobčajna, ne viden drzno razgibana, a vendar podpirajo le posamezne detajle slik in zato mirno vplivajo.

V seriji strani iz »Fizolčkov« in »Kralja Honolulu«, ki ga je razstavil predelane v italijansčino, pa se nam Bambič odkriva kot duhoviti mladinski pisatelj in ilustrator. O razstavljenem Drugem berilu pa smo že pisali.

Zleti bi bilo, da bi Bambič kmalu priredil čisto retrospektivno razstavo, da bi ga bolje spoznali in cenili, in to v središču mesta. Predvsem pa naj bi se preveč ne oddaljil od resničnosti.

dr. R. J. M.

Slikarska razstava se zaključuje v nedeljo 23. t.m. ob 10. uri. Priporočamo obisk zlasti mladini.

J. Filistronič

VESTI s TRŽAŠKEGA

BODIMO BUDNO NA PREŽI!

Razkrinkana zatrjevana komunistična „skupnost in sodelovanje“

Italija je vredna ene mašes, si je najbrž mislil sovjetski veleposlanik v Rimu, Bogomolov, ko je na povabilo florentinskega župana La Pira odhajal v baziliko sv. Križa. V tej cerkvi so namreč bili pri maši udeleženci kongresa županov vseh prestolnic sveta. Skupno s sovjetskim veleposlanikom so prišli v cerkev med drugimi tudi njegova žena, prvi tajnik veleposlanstva, moskovski župan Jasnov, njegov pomočnik Pokrovski in veršavski župan Jerzi. Vsega torej kar šest čistokrvnih boljševikov. Zasedli so šest ideje pregrajenih naslonjačev v neposredni bližini oltarja. Pobožno so prisostvovali službi božji, se vdano poklonili ob prevziganju in po končanem obredu spoštljivo skrivili komunistične hrbtnice pred florentinskim nadškofom, kardinalom Dalla Costa, ki je daroval službo božjo. Zena sovjetskega veleposlanika je pred kardinalom celo klecnala po vseh predpisih španskega dvornega obrednika.

Krščansko - demokratični florentinski župan La Pira, eden izmed tistih prostodušnih idealistov, ki mislijo, da je potrebno komuniste in protikomuniste samo človeško zblížiti, pa se bodo staklo spoznamela, je kar poskakoval od navdušenja nad »pobožnimi« boljševiki. Kasneje je moskovski župan v prostorih poslopja Palazzo Vecchio v priložnostnem govoru zatrjeval, da spremlja boljševiško Rusijo ena sama misel, »mislil sporazuma med narodi in skrb za mir na zemlji«. La Pira pa mu je s ponovnim navdušenjem zatrdil, »da so istih misli vsi resnični demokrati in kristjani...«

Ta smešna dogodivščina veleboljševiških žonglerjev je seveda izzvala v Italiji splošno pozornost. Komunisti so jo pograbili z obema rokama in jo brez sramu in močnatosti preobrazili v komunistično čednost. Z naročenimi azijskimi nasmeški, ki so zamenjali večerjajo komunistično nadutost in vrhunske historije, obe tipični značilnosti ljudi, ki so se nezaluzeno povzpeli nad svoje nekdanje razmere, so italijanski komunisti pridno zavrteli že stokrat obrabljeno lajno o »sodelovanju in skupnosti« med zastopniki demokratičnih strank in komunisti. Isto igro, iz iste krémeljske kuhinje veselo muzicirajo tudi najemniški godci pri »Deluce na Tržaškem ozemlju«. Med demokratične, protikomunistične visokošolce in ostale mladince so nastali na jerbese komunističnih letakov, v katerih oznanjajo, da se je v svetovni politiki nekaj spremenilo. Komunistični zvodniki rotijo v teh letakih svobodno mladino, naj spremeni svoje odnose do komunističnih stovarišev.

Mladina naj ne pozablja...!

Mladi svet naj bi pozabil na strahote boljševiških zločinov proti človeštvu; naj bi se obemal s tistimi, ki mu že za jutrišnji dan pripravljajo krogljo v tilnik; naj bi se pobratil s tistimi, ki zahrbtno kujejo načrte za splošno ropanje sadov, tujega dela in trpljenja, tujih naporov, tuje pridnosti in prizadevnosti, tujih prihrankov, zbranih v potu obraza in krvavih žuljih na rokah; naj bi ljubimkoval z lastnimi grobokopi, z jutrišnjimi denunciantji in izdajalci svojega bližnjega.

Ta mladina naj ne pozablja na komunistično nevhvaležnost!

Prav tiste, ki so podpirali v dobri veri komunistem moralno in stvarno, prav tiste so komunisti po končani »zmagi« prve likvidirali. Komunistična praksa se iz preteklosti ni spremenila niti za las! To je edina neovrgljiva resnica komunistične strategije, vse drugo je tipično azijsko taktično pretvarjanje. Pomnimo, da komunistu na oni strani železne zaves, tamkajšnji naši bratje niti tega ne verujejo, da je mesec, v katerem trenutno živimo, res mesec oktober. Tako si je praktični komunist s svojimi neprestanimi lažmi, prevarami in nezpolnjenimi obljubami totalno za pravil vsako zaupanje. Tukajšnji komunistični dninarji pa so proizvod in posnetek komunizma na drugi strani železne zaves. Zasluzijo torej prav isto nezaupanje in nič drugega! Samo neumna teleta drvijo prostovoljno v klavnico!

Isto hinavsko igro zastopa na višji politični ravni seveda tudi CK KPI, ki v neki najnovejši resoluciji ukazuje svojim plačanim podprenikom, da naj 1) stopajo v neposredne stike s tistimi demokratičnimi in katoliškimi visokošolci in mladinci, ki iz kakršnih koli vzrokov kritično obravnavajo politično sedenje vlade in 2) naj se potegujejo za »konkretno sodelovanje

in skupnost« z vsemi pripadniki demokratične stranke, ki z vodstvom niso soglasni v vseh vprašanjih.

Judežev poljub

Tudi v notranjosti Italije so komunistični dninarji poskušali z »javnimi debatami« in tudi tam so doživeli popoln polom kot v Trstu s SDZ. Pred letom dni je bila taka »javna debata« med komunističnim poglavarjem Longom in znanim radijskim pridigarjem patrom Morlionom. Komunist Longo je razvijal že znana in obrabljena ideološka načela marksizma. Govoril je o neizogibnosti svetovne revolucije, o nujni potrebi po razredni borbi, o nalogah države, ki so važnejše od osebne svobode posameznika itd. Marksistično idejo je povečeval kot nekaj za vse večne čase znanstveno dognanega in kot neovrgljivo dogmo, ki ne potrebuje nobenega razpravljanja več.

Duhovnik pa je s svoje strani pridigal Kristusov nauk; razlagal bistvo ljubezni do bližnjega; poudarjal iz tega izviračo potrebo po ohranitvi osebne svobode posameznika in povečeval svetost in nedotakljivost družinskega ognjišča.

Med obema svetovnilma nazoroma je zazljalo — to je postalo očitno vsem prisotnim — nepremostljivo brezno, ki izključuje vsak »sporazum«, vsako »sodelovanje« in vsako »skupnost«. In vendar je po končani »javni« debati komunist Longo brez najmanjšega sramu stopil k duhovniku, ga prijel za obe roki, ga objel in poljubil na obe lice! Pater si je kot dober kristjan moral dovoliti, da ga hinavsko poljubljuje brezbožnik. Kakšen namen naj bi izpričal Judežev poljub? Samo enega: da namreč med brezbožnim komunistom in Kristusovim naukom o ljubezni do bližnjega in o svobodi človeka ni nobene razlike. To je bila preračunana žonglerska igra Azije, ki naj bi zavajala Evropo. Ta igra naj bi sleparsko dokazovala, da sta končno oba nauka eno in isto in da zato ni tako važno, kateri stranki prisotni poklonijo svoje zaupanje in svoj glas pri volitvah.

Po izkušnjah take in podobne vrste, kakršne izpričujejo zgoraj omenjeni dogodki, so voditelji demokratičnih strank v Italiji odklonili vsako nadaljnje »javno« debatiranje. Pri nas ga komunistični abecedarji po sili svoje možganske revščine sami zavračajo.

Medtem ko komunisti v Italiji, Franciji, Avstriji, Nemčiji itd. go-

Čajanka SDD

Slovensko dobrodelno društvo sporoča, da bo letos spet obnovilo čajanke.

Prva bo 23. oktobra 1955 na sedežu društva ob 17. uri. — Vabljeni v polnem številu člani in prijatelji mladinskega odseka SDD. — Igra izbran orkester.

Mladinski odsek SDD

vorčijo o »sporazumevanju«, o »sodelovanju in skupnosti« z demokratičnimi množicami in s krščanskimi demokrati, preganjajo z barbarškimi sredstvi v Sovjetiji, na Poljskem in po vseh komunističnih državah prav pripadnike tistih političnih prepričan, s katerimi bi se želeli »sporazumeti«, »sodelovati« in zveržiti neke »skupnosti«. Se vedno stradajo po komunističnih zaporih in koncentracijskih taboriščih milijoni in milijoni resničnih demokratov, katolikov, socialistov in drugih. Se vedno zatirajo v komunističnih državah vsako svobodno besedo, vsako združevanje nekomunistov, vsako tudi najneodolnejše politično ali gospodarsko delovanje; še vedno je tam delavec in kmet suženj, ki mu odrekajo celo pravico, da bi proti odušerškemu izkoriščevanju protestiral. Se vedno zaslužita v komunističnih državah delavec ali uradnik po 10.000 dinarjev, partijski pohajači pa po 50.000 do 100.000 din mesečno.

„Skupnost“ najprej na drugi strani zaves!

Kadar bodo tam na oni strani odprli na široko vrata in okna za porov in koncentracijskih taborišč in pričeli ne samo govoriti, peč pa tudi resnično izvajati osnovne človečanske pravice, kadar bo tudi nekomunist človek, kadar bodo neovirno rastle in se razvijale vse politične stranke, kadar bo »Demokracija« in ostali demokratični tisk nemoten lahko prečkal državne meje, kadar se bodo naši ugrabljeni vrtni zdravi in šili ter se lahko s komunisti posedli za mizo,

tedaj bomo razpravljali o komunističnem »sporazumevanju«, o »sodelovanju« in tudi o »skupnosti« s komunisti. Dokler pa se to ne bo zgodilo, je zadeva prav taka kakor prisodoba tov. Hruščeva z rakom!

Poleg tega je vsemu svetu znano s kakšno zagrizenostjo zasramujejo v komunističnih državah Kristusovo vero, katoliško Cerkev in papeža. O kakem pomirjenju med komunisti in med drugače mislečimi podaniki ni na oni strani zaveze vsekakor nobene sledi. Tam je komunistična izkaznica še vedno edini dokaz sposobnosti, pameti in oblastnosti. Zato pa je tam tudi življenje preprostih ljudi temu primerno.

„Divide ed impera...“

Se bolj pa kot trdovratno vztrajanje komunistične pr.kse na brezbožnosti in najodvratnejši diktaturi na oni strani železne zaves se odkrivajo v Italiji in na Tržaškem ozemlju razkrojnevalne težnje komunistične praktične politike s svojimi petolizniškimi približevanji. Tu je s polno paro na delu Stalinsvo geslo: Divide ed impera! Po domače: Razbijaj, da boš zavladal! Tu ni po sredi kako nenadno vzkipenje spravljivih čustev po pomirjenju do bližnjega, pač pa je to jasen in si cinično odkritostjo zasno-

Gospodarske zadeve Trsta

Obdorniki in načelniki skupin tržaškega občinskega sveta so v posebnih sejah razpravljali o tržaških gospodarskih vprašanjih. Pri tem so sklenili predlagati občinskemu svetu ustanovitve »Odbora za obrambo in podvig tržaškega gospodarstva«, ki bi obstojal od 18 svetovalcev, 12 od večine in 6 od manjšine, ter od tehničnih izvedencev. Odbor bo proučil sledeče probleme: 1) prosta cona, 2) ustanovitve dežele (regione), 3) pomorstvo in mornarica, 4) razni problemi tržaškega gospodarstva.

Obenem so se zedinili za besedilo dveh resolucij, ki sta bili v torek na seji občinskega sveta:

»Tržaški občinski svet, potem ko z zadetčenjem ugotavlja, da so republiški zakonodajni organi sprejeli zakon o rotacijskem skladu za razvoj tržaškega gospodarstva in potem ko meni, da bo v najkrajšem času sestavil odbor za upravo tega sklada, zahteva od vlade, da se v ta odbor vključi čim večje število krajevnih strokovnjakov, ki poznajo socialne razmere in gospodarske potrebe mesta.«

Druga resolucija pa pravi:

»V zvezi s skorajšnjim sklicanjem mednarodne konference o tržaškem pristanšču, tržaški občinski svet meni, da so vprašanja, o katerih bodo razpravljali na tej konferenci in še posebno ona, ki so povezana s tržaškim pomorskim in kopnim prometom, osnovnega pomena za naše mesto. Ker pa bi njihova pozitivna rešitev lahko mnogo pripomogla k dejanskemu izboljšanju sedanega gospodarskega položaja ter upoštevačoj nujnost, da bi morali na tej konferenci sodelovati tudi predstavniki glavnih tržaških panog, da bi prispevali delež svojih izkušenj in direktno seznanili konferenco o socialnih in gospodarskih potrebah, Trsta, zahteva od vlade, naj določi, da bodo na mednarodni konferenci o tržaškem pristanšču sodelovali tudi predstavniki tržaškega občinskega sveta, edinega resničnega zastopnika celotnega prebivalstva ter predstavniki glavnih tržaških gospodarskih panog, in sicer trgovinske zbornice in sindikalnih organizacij.«

Načelniki skupin so o resolucijah že podrobno razpravljali, tako da bi bil občinski svet o resolucijah lahko glasoval brez debat. Dr. Stocca in dr. Dekleva sta pa mislila, da morata o resolucijah razpravljati tudi pred občinskim svetom, četudi sta potem za resoluciji glasovala kot sta bili dogovorno sprejeti na sejah načelnikov. Obegnita sta se ob besedah »jemlje se na znanje z zadovoljstvom, da sta zakonodajni zbornici odobrili zakon o fondu za podvig tržaškega gospodarstva«. Četudi se načelniki skupin po ogromni večini naglasili, da se besede: »vzame se na znanje z zadovoljstvom« ne nanašajo na vsebino zakona o fondu, ampak samo na hitrost, s katero sta obe zbornici parlamenta, potem ko jima je vlada zakonski načrt predložila, zakon sprejeli, sta imenovana gospoda podvrgla kritiki ves zakon. Vse to zvočenje po toči je bilo mlatenje prazne slame, je bilo vpitje za ulico. Ko

bi bili Tržičani sami odločali o rotacijskem fondu, ne bi bilo treba danes zakona kritizirati. Kdor je bil za razbitje STO, nima danes moralno nobene pravice kritizirati neizogibne posledice tega razbitja. Zato je z rimskega gledišča razumljivo, če je danes rimski parlament dal tudi Gorški pokrajini od rotacijskega fonda nekaj milijard. Kritika zakona o rotacijskem fondu je dala povod za replikacije. Vse to v škodo enotni, soglasni zahtevi, da vlada imenuje v upravno komisijo fonda čim največje število tukajšnjih izvedencev.

Občinski svetovalec dr. J. Agnetto je v svoji izjavi o glasovanju v glavnem naglasil, da je težiče prve resolucije, o kateri se je toliko govorilo ne v uvodu, ampak v zahtevi, da vlada imenuje v upravni odbor fonda čim večje število lokalnih faktorjev, zato je nujno potrebno, da je glas tržaškega občinskega sveta čist in enoten in ne dušen od neumestnih rezerv. Izraz »zadovoljstvom« se nanaša, kakor je bilo med razpravo načelnikov že rečeno, ne na vsebino zakona o rotacijskem fondu, ampak na hitrost, s katero sta zbornici v Rimu izglasovali zakon in odklonili vse poskušaje, da se zakon zakopje v pesek in odloži. Vsak zakon ima dobre in slabe strani. Ako bi bil napravljen od Tržičanov in ne od rimskega parlamenta, bi bil za Trst ugodnejši.

Glede druge resolucije je dr. Agnetto izjavil, da ona zahteva, da vlada imenuje v konferenco za tržaško pristanšču tudi predstavnike občinskega sveta in glavnih gospodarskih sektorjev tržaškega gospodarstva. Zato je dolžnost vsakega občinskega svetovalca, da tudi za to resolucijo odda brez pridržkov svoj glas. Zato bo dr. Agnetto za obe resoluciji glasoval tako, kot so bile sestavljene od načelnikov skupin občinskega sveta.

Pri glasovanju sta bili obe resoluciji soglasno izglasovani.

Kdo je kriv?

Naravnost sramotno so se pri nas v Nabrežini odrezali z vpisom slovenskih otrok v slovensko šolo. Vemo, da je temu več vzrokov, ki so vsi že vse preveč znani. Glavno zalogo za očitno pojemanje slovenskih šol na Tržaškem in Gorškem imajo vsekakor komunisti. »Zame

Izkoriščanje političnega azila

Naš list se je že nekajkrat zavzel za pravico političnega azila — za točišča beguncev, — so in še zapuščejo Jugoslavijo, ker ne morejo prenesti tamkajšnjega režima, pomikanja duhovnih in političnih svobod. Toda prav tako smo že omenili, da je tudi med emigracijo zadnjih let nekaj ljulke, katere ne moremo smatrati za politično emigracijo, ker škodi in ruši ugled tistih, katere so do tako težkega koraka, kot je odhod iz domovine, privedli načelni, idealni in pošteni razlogi.

Tako beremo v »Ekonomske politike« dne 15. septembra t. l., da »bivši« uslužbenec tvrdke »Hempro« neki Pantič, ob priliki trgovanja z različnimi britanskimi tvrdkami, spravil na svoj privatni račun v Londonu precejšnjo vsoto denarja. Lepega dne se je spomnil, da mu v Titovi Jugoslaviji, kateri je prav zaprav dotlej služil, več ne ugaja, pa je ostal v Londonu, kjer je odprl lepo poslovalnico. Drugi uslužbenec »Hempro« je ob kupovanju žvepla v Italiji tudi spravil na svoj zasebni račun v New Yorku precejšnje denarce, na kar se je odločil za emigracijo. Zdal živl ob kapitala, za katerega so dejansko oškodovani pripadniki jugoslovanskih narodov. Nečudno sta ostala v Zahodni Nemčiji dva uslužbenca neke druge jugoslovanske tvrdke, ki je na debelo trgovala s to državo. Oba sta si takoj kupila luksuzni stanovanji in »Ekonomska poli-

tika« pravi, da se hvalita, kako razpolagata z nekaj sto tisoč dolarji, t. j. z nekaj sto milijoni lir.

Ce je vse to res, potem mislimo, da ima »Ekonomska politika« enkrat prav, ko pravi, da za takšne primere ne bi smelo veljati načelo politične zaščite. Ljudje, ki služijo režimu tako zvesto, da jih ta celo pošilja v tujino, kjer opravljajo zanj tako velike finančne posle, da si nagrabijo takšne vsote in se potem odločijo za beg, da bi lahko v miru uživali nečastno pridobljeni denar, res ne spadajo v politično emigracijo. Seveda je treba pazljivo proučiti, ali so trditve jugoslovanskih oblasti resnične. Pri tem morajo biti merodajne tudi izjave tujih tvrdk, s katerimi so dotični trgovci, in izvečki bančnih računov, na katerih so zbirali svoje »provizije«, t. j. nedovoljeno sodilno ali podkupnino, katero so sprejemali za posle, ki so jih opravljali za svojo državo oziroma podjetje.

Gojufija ostane gojufija, posebno še, če so z njo bila pridobljena sredstva, ki služijo v osebno korist. Kot takšna mora biti kaznovana in jugoslovanska politična emigracija ne sme dovoliti, da bi se jo istovelilo s takšnimi posamezniki. Takovsaj gledamo na te stvari glasnik: svobodnega mnenja ene izmed jugoslovanskih manjšin v tujini.

Z druge strani pa je kaj značilno, s kakršnimi ljudmi vodi svoje trgovanje režim, ki je v prvem trenutku prevzema oblasti gledal, da je odstranil iz gospodarstva skoro vse značajne osebe, ki so se na gospodarstvo spoznale in so na svoje poštenje tudi nekaj dale.

Pri glavah, ki tako smrdé, ni čudno, da hodi jugoslovansko gospodarstvo rakovo pot. Mrhovinarji ki se s tem osebno okoriščajjo, »spadajo vse drugam kot v pošteno družbo.

Nesreča v Borštu

Pretekli četrtek popoldne se je bliskovito razširila po vasi pretresljiva vest o nesreči, ki se je pripetila mlademu, komaj 24-letnemu g. Rudolfo Parovel.

Ko je vozil s svojo »Lambretto« po ulici Rossetti proti Montebellu je zadel v policijski avto, ki je privozil iz ulice Cumano, in padel ter obžal v nezavesti. Poklicali so takoj rešilni avto Rdečega križa in ga odpeljali v bolnišnico, toda med potjo je zaradi poškodb v glavi izdihnil.

V nedeljo popoldne se je vršil pogreb, katerega se je udeležila vsa vas in veliko ljudi iz okoliških vasi, kar je dovoljen dokaz njegove priljubljenosti, ki jo je užival delež naokrog.

C. G. Malalan se je z lepimi besedami poslovil od pokojnika v cerkvi in g. Bruno Zobec pa na pokopališču. Pokojnik nam bo ostal v lepem spominu. Prizadeti družini pa izrekamo naše globoko sožalje.

Odgovorni urednik: Prof. Dr. ANTON DABINOVIC

Tiska: tisk. Adria, d. d., v Trstu

ZOBOZDRAVNIK

Dr. STANISLAV PAVLICA

se je preselil v ul. Rittmeyer, 13 in sprejema od 9. do 13. ter od 17. do 19. ure. Stev. telef. 31-813

Mizarji kmetovalci podjetniki Deske smreko-ve, macesnove in trdih lesov, trame in parkete nudi najugodnejše

CALEA

TEL. 90441 TRST

Viale Sonnino, 24

Z nakupom dobrega blaga prihranite denar!

OBIŠČITE
MAGAZIN
ANGLEŠKEGA BLAGA
(MAGAZZINO STOFFE INGLESI)
Skladišče: TRST - Ulica S. Nicolò 22
Telefon št. 31-138

Prodaja na debelo in drobno vsakvrstno originalno ANGLEŠKO IN NACIONALNO BLAGO ZA MOŠKE IN ŽENSKO PO NAJNIŽJIH CENAH

Obračajte se na nas osebno ali pismeno

IZREZITE OGLAS, VELJA ZA POSEBEN POPUST!